

**ŠUMSKO GOSPODARSKO DRUŠTVO
„HERCEGBOSANSKE ŠUME“ D.O.O. KUPRES**

**TROGODIŠNJI PLAN POSLOVANJA
2019 - 2021**

Kupres, studeni 2018.

**PLAN POSLOVANJA
2019 - 2021**

SLUŽBA ZA PLAN I ANALIZU

DIREKTOR

Tablica sadržaja

1.1	Planski zadaci	4
1.1.1	Strateški plan Uprave Društva	4
1.1.2	Podloga za donošenje trogodišnjeg plana poslovanja-šumska gospodarska osnova	5
1.1.3	Misija, vizija, ciljevi	6
1.1.4	Ciljevi iskorištavanja šuma i šumskog zemljišta	7
1.1.5	Ciljevi iskorištavanja sekundarnih šumskih proizvoda	7
1.1.6	Analiza postojećeg stanja	8
1.1.7.	Planirane aktivnosti za održivo gospodarenje šumama i analiza prethodnog razdoblja	14
2.	Šumski fond	20
2.1.	Iskaz površina	21
2.2.	Godišnji mogući sječivi etat po šumskogospodarskoj osnovi i za plansko razdoblje 2019-2021	22
PLAN GOSPODARENJA ŠUMAMA		23
2019 - 2021		23
3.	Plan gospodarenja šumama	24
3.1.	Plan integralne zaštite šuma	24
3.2.	Plan biološke reprodukcije šuma	28
3.3.	Plan sječa	29
3.4.	Plan prodaje	35
3.5.	Plan deminiranja i održavanja puteva	37
4.	Financijski plan	40
4.1.	Plan ukupnih prihoda	41
4.2.	Plan ukupnih prihoda od prodaje drvnih sortimenata	42
4.3.	Plan ukupnih prihoda od prodaje drvnih sortimenata 2019/2021	43
4.5.	Ukupni prihodi od prodaje drvnih sortimenata na panju	45
4.6.	Izdvajanja naknade za korištenje državnih šuma po Zakonu o šumama HBŽ-e	46
4.7.	Plan prihoda od lova	47
4.8.	Plan prihoda od prodaje sadnog materijala i rasadničarskih usluga	48
PLAN ULAGANJA		52
2019 - 2021		52
5.	Plan ulaganja	53
5.1.	Plan ulaganja u stalna sredstva i opremu	54
PLAN TROŠKOVA		55
2019-2021		55
6.	Plan troškova	56
6.1.	Plan ukupnih troškova	56
6.2.	Plan troškova sječe i izvlačenja	57
6.3.	Plan troškova deminiranja i održavanja putova	58
6.4.	Plan troškova šumsko-uzgojnih radova	59
6.5.	Plan troškova zaštite šuma	60
6.6.	Plan troškova službe za lov i ekologiju	61
6.7.	Struktura planiranih troškova	62
PLAN DOBITI		63
2019 - 2021		63
7.	Plan dobiti	64
SREDSTVA ZA JEDNOSTAVNU I PROŠIRENU		65
BIOLOŠKU REPRODUKCIJU ŠUMA		65
8.	Sredstva za jednostavnu i proširenu biološku reprodukciju šuma	66
8.1.	Zakonski predviđena sredstva za jednostavnu i proširenu biološku reprodukciju šuma	66
9.	Plan radne snage i plan edukacija	68
9.1.	Brojčano stanje radnika po šumarijama sa 31.10.2018. i plan za 2019-2021	68
9.2.	PLAN EDUKACIJA DJELATNIKA ZA 2019-2021.GODINU	69

1. Uvodni dio

Društvo u skladu sa važećim zakonskim okvirom izrađuje jednogodišnje i trogodišnje planove poslovanja. Izradom jednogodišnjeg plana poslovanja, objedinjeni su planovi gospodarenja i poslovanja svih organizacijskih jedinica Društva u Plan poslovanja Društva za razdoblje za koje se usvaja, uvažavajući zakonski propisane okvire, a trogodišnji plan poslovanja objedinjava strateške ciljeve i politike i daje smjernice za poslovne procese Društva. Uprava Društva je zadužena za implementaciju i provedbu planova poslovanja.

Trogodišnji plan poslovanja za plansko razdoblje 2019-2021, donosi se u skladu sa Zakonom o Javnim poduzećima Federacije BiH, (Sl.novine Federacije BiH, broj 8/05, 81/08, 22/09, 109/12). i važeće Metodologije izrade plana poslovanja, broj: 01/1-2308/17

Trogodišnji plan obuhvaća: strateške planove, misiju, viziju, ciljeve, elemente plana gospodarenja i podatke proizašle iz šumskogospodarskih osnova kao desetegodišnjih planova gospodarenja šumama i šumskim zemljištem, prikaz stanja šuma i šumskega resursa (površine šuma, kategorizaciju šuma, drvene zalihe, volumni prirast i sječivi etat), plan proizvodnje i prodaje drvnih sortimenata, plan zaštite šuma, plan šumske - uzgojnih radova, finansijski plan, plan dobiti, plan troškova za jednostavnu i proširenu biološku reprodukciju šuma i plan ljudskih potencijala.

Odlukom Uprave Društva broj:01/1-226/2018 od 27. ožujka 2018. donesen je i usvojen Revidirani trogodišnji plan poslovanja za razdoblje 2016-2018 god. koji sadrži revidirane vrijednosti iz Trogodišnjeg plana poslovanja usvojenog 04.12.2015. god. Odlukom NO broj: NO-662/2015 i odobrenog Odlukom Skupštine društva broj: S-668/2015, gdje su primijenjene cijene iz jedinstvenog cjenika proizvoda i usluga šumarstva u 2018. god. Odluka broj:S-1037/2017 od 20.12.2017.god., što je značajno utjecalo na veličine prihoda za trogodišnje razdoblje. Promjena, u odnosu na način prodaje drvnih sortimenata (prodaja drvnih sortimenata na panju ili putu) i ukupne količine drvnih sortimenta realiziranih na jedan od dva načina prodaje, utjecala je na izmjene na rashodovnoj strani i ostalim veličinama proporcionalno povezanim.

Za novo Trogodišnje razdoblje značajno su povećane stavke kako na prihodovnoj tako i na rashodovnoj strani, sadržane su i povećane cijene drvnih sortimenata što značajno utječe na ukupni poslovni prihod, povećani je ukupni sječivi etat za trogodišnje razdoblje, povećan je prosječan broj zaposlenih što utječe na ukupan porast troškova zaposlenih, povećana je i planska cijena sječe i izvlačenja drvnih sortimenata i sve zajedno doprinosi povećanju ukupnih rashoda za trogodišnje razdoblje. Detaljno prikazano u tablicama prihoda, naturalnih vrijednosti proizvodnje, troškova i tablicama rashoda, poslovnog rezultata u trogodišnjem planu poslovanja.

Sve šumarije gospodare na područjima šuma i šumskega zemljišta u administrativnim granicama općine. Gospodarenje šumama kao temeljna djelatnost Društva, vrši se na temelju smjernica propisanih Šumsko gospodarskim osnovama (ŠGO), i važećim zakonskim propisima u FBiH.

Društvo je osnovano Odlukom o osnivanju Javnog poduzeća «Hercegbosanske šume» broj 01-4-21/98 od 16. travnja 1998. godine i Odlukom o osnivanju Šumsko - gospodarskog društva «Hercegbosanske šume» društvo s ograničenom odgovornošću, broj 01-02-138/2003 od 6. listopada 2003. godine, Odlukom o izmjenama i dopunama Odluke o osnivanju Šumsko gospodarskog društva «Hercegbosanske šume» - društvo s ograničenom odgovornošću broj 01-02-92. 2/05. od 14. prosinca 2005. godine i upisano u registar društva Županijskog suda u Livnu rješenjem broj U/I-133/98 od 4. lipnja 1998. godine sa izmjenama upisa broj U/I-87/2004 od 19. srpnja 2004. godine.

U skladu sa člankom 49. Zakona o šumama („Službene novine F BiH“ broj 20/02, 29/03 i 37/04), Županijsko ministarstvo, je temeljem Ugovora, na rok od pet godina, ustupilo (prenijelo prava)

poslove gospodarenja državnim šumama i šumskim zemljištima na ŠGD «Hercegbosanske šume». Ugovor broj 08-01-26-215/09 i 01/1-160-4/09 zaključen je i potpisano 8. travnja 2009. godine, te je nakon isteka istoga potpisano novi Ugovor broj: 08-01-26-1193/14, 17.06.2014. U skladu sa Zakonom o šumama HBŽ čl. 44,45,46. Društvo će gospodariti šumama i šumskim zemljištima u administrativnim granicama Hercegbosanske županije.

1.1 Planski zadaci

Za realizaciju planskih zadataka zadužena je Uprava društva sa Upraviteljima šumarija i Upraviteljem rasadničarske proizvodnje.

Uprava društva zadužena je i odgovorna za koordinaciju i ostvarenje trogodišnjeg plana poslovanja. Svaka pojedina služba u Društvu odgovorna je za ostvarenje ciljeva plana u okviru aktivnosti koje ista obavlja. Upravitelji šumarija su dužni redovito i neposredno surađivati sa Upravom Društva i stručnim službama Društva u cilju potpune realizacije plana. Upravitelji šumarija i služba Uređivanja šuma dužni su, sukladno odredbama ŠGO, voditi evidenciju i pratiti dinamiku i realizaciju ostvarenja planova zaštite i uzgoja šuma, te dinamiku ostvarenja planova sjeća po gospodarskim jedinicama i kategorijama tipova šuma i propisanim dozvoljenim etatom sjeća. Komercijalna i razvojna služba Društva dužne su pratiti tržišne trendove i cijene drvnih sortimenata te drugih sekundarnih proizvoda Društva, vršiti korekcije istih kako bi se osigurali principi efikasnosti i efektivnosti poslovanja.

Služba razvoja i proizvodnje treba iskoristiti mogućnosti velikog i bogatog šumskog područja i tražiti načine za početak ostvarivanja prihoda od sporednih šumske proizvoda (lovni turizam, lječilišni turizam, ljekovito bilje, gljive, šumsko voće i dr.).

Društvo pored ostalih zakonom propisanih obveza izdvaja i znatna finansijska sredstva za naknadu korištenja državnih šuma. Usvajanjem Zakona o šumama Hercegbosanske županije, broj: 04/2014, od 31.03.2014.čl.53. i čl.68., definirane su stope za naknadu korištenja državnih šuma u visini od ukupno 9% i to :

- ◆ 1,0 % uplaćuje se na poseban račun budžeta Županije
- ◆ 8,0 % uplaćuje se na namjenski račun općine na čijoj teritoriji se ostvaruje prihod

Naknada se obračunava na temelju cijene drvnih sortimenata prodaje na panju. Pored izdvajanja naknade za korištenje državnih šuma Društvo je dužno ispunjavati zakonski predviđene obaveze za jednostavnu i proširenu biološku reprodukciju šuma.

Veliki broj troškova uključen je u obvezu predviđenu ŠGO za jednostavnu i proširenu biološku reprodukciju šuma (Zakon o šumama HBŽ, čl. 16.) u rasponu 3% + 10% i to visine ukupnog prihoda prodaje drvnih sortimenata na panju i prihoda ostvarenog od nedrvnih šumske proizvoda za sredstva jednostavne biološke reprodukcije, a za proširenu reprodukciju ŠGD izdvaja 3% od ukupno ostvarenog prihoda prodajom drvnih sortimenata i vrijednosti drveta upotrijebljenog za vlastite potrebe, kao i prihoda ostvarenih prodajom sekundarnih šumske proizvoda. Iz priloženih tablica je vidljiva i specificirana obveza jednostavne i proširene biološke reprodukcije šuma kao i prikaz površina obuhvaćenih za pošumljavanje i ostale šumske uzgojne radove.

1.1.1 Strateški plan Uprave Društva

Pored loših gospodarskih prilika u okruženju, na dinamiku proizvodnje i ostvarenje planskih zadataka i poslovnih aktivnosti Društva, utječu i vremenske prilike u pojedinim razdobljima, pojava požara i drugih prirodnih pojava poput jakog vjetra i drugih nepogoda. Miniranost površina je jedan od najvećih problema s kojim se Šumsko gospodarsko društvo "Hercegbosanske šume" d.o.o. Kupres

susreće, koji negativno utječe na gospodarenje šumama i predstavlja potencijalnu opasnost za zdravstveno stanje šuma, nemogućnost intervencija kod pojave, širenja šumskih požara na tom području i potencijalnu opasnost za ljudski život. Društvo je aktivno uključeno u aktivnosti uklanjanja mina odnosno oslobođanju površina za koje se smatra da su zagađene minama. Od ukupne površine šuma i šumskog zemljišta na prostoru Hercegbosanske županije, sumnjivo je oko 35 000 ha ili 12 %, od čega na površine prekrivene šumom otpada oko 22 000 ha. Na toj površini je "zarobljeno" više od 5 200 000 m³ drvene mase krupnog drveta. Do danas su uložena značajna sredstva za deminiranja a od 2016. / 2017., pristupilo se uklanjanju mina pomoći nove „Land release metode“ (metoda ciljanog deminiranja) koja podrazumijeva ulaganje velikih napora u prikupljanje informacija, ciljano i sistematsko deminiranje.

Poduzeće je u proteklom razdoblju poslovalo sa pozitivnim poslovnim rezultatima uz ostvarenje dobiti. Isto tako Društvo je 27.11.2012. uspješno završilo postupak certifikacije u skladu sa FSC principima i dobilo certifikat broj SGS-FM/COC-009669., u cilju održivog gospodarenja šumama i šumskim zemljištem i zadržavanje istoga u trogodišnjem planskom razdoblju što je potvrdilo procesom recertificiranja tijekom 2017. god. i uspješnom revizijom tijekom 2018. god.

Zadatak managementa je i dalje uspješno poslovati, poštujući FSC principe, uz postizanje ekonomskih, ekoloških i socijalnih ciljeva. Ostvarenje navedenih strateških ciljeva je pod utjecajem kompleksnih promjena: zakonodavnih, poreznih, društvenih, političkih, a implementiranje strategije ovisi o primjeni različitih instrumenata.

Cilj plana Uprave, pod uvjetom da zadrži odlike prilagodljivosti, uzimajući u obzir neočekivane događaje i reakcije unutar i van institucionalnih interesnih strana je:

- ◆ Ostvarenje plana sa jasno izraženom vizijom, misijom, strateškim ciljevima,
- ◆ Prepoznati uzroke, trendove, prilike, svih budućih promjena i na taj način definirati prioritete izvršavanja ciljeva,
- ◆ Stvoriti vezu između strateškog plana i izvodljivosti
- ◆ Dati pregled aktivnosti koje treba poduzeti kako bismo mogli ostvariti strateški plan, uz praćenje smjernica vizije i misije poslovanja
- ◆ Definirati sve resurse za provedbu strateškog plana
- ◆ Jasno definirati rizike i osigurati platformu kvalitetnog upravljanja rizicima

1.1.2 Podloga za donošenje trogodišnjeg plana poslovanja-šumska gospodarska osnova

ŠGD „Hercegbosanske šume“ je tijekom proteklih poslovnih godina izdvojilo znatna finansijska sredstva za izradu dugoročnih šumsko-gospodarskih planova i tako danas Društvo posjeduje slijedeće važeće Šumsko Gospodarske Osnove: ŠGO –a za Tomislavgrad se primjenjuje od 01.01.2011. i važi do 2020. god. Za šumariju Livno ŠGO važi za razdoblje od 2012.-2021., za šumariju Glamoč ŠGO za razdoblje od 2013.-2022. Osnove za Kupres, Drvar i B. Grahovo su usvojene 2015. god. i vrijede do 2025.god. Društvo je usvajanjem ostvarilo osnovne preduvjete za kontinuirano, dugoročno upravljanje šumama, planiranje i održivo gospodarenje. Šumskogospodarska osnova uključuje podatke o:

- ◆ Opći podaci o šumskogospodarskom području (povijest područja, geografski položaj, granice područja, imovinsko-pravne prilike, privredne prilike, orografske prilike, hidrografske prilike, geološko-pedološke prilike, klimatske prilike, vegetacijske prilike, miniranost područja, ugroženost bolestima, štetočinama, i opasnosti od požara)

- ◆ Stanju šuma i šumskih zemljišta (stanje površina, stanje drvne zalihe, zapreminske prirasta i ostalih taksacijskih elemenata)
- ◆ Stanje komunikacija i otvorenost šuma
- ◆ Analizi stanja šuma i ocjena izvršenja planova gospodarenja u prethodnom uređajnom periodu.

Plan gospodarenja šumama polazi od elementarnih principa gospodarenja:

1. osigurati jednostavnu reprodukciju odnosno održati prostornu, mehaničku, fiziološku stabilnost šuma najmanje na nivou prisutnom u vrijeme uređivanja šuma.
2. osigurati sustav gospodarenja koji omogućava napredak odnosno poboljšanje postojećeg stanja uz osiguranje trajnosti (održivosti) gospodarenja šumskim resursima.
3. izgraditi takovu infrastrukturu koja osigurava optimalnu zaštitu šuma, efikasno i ekonomično gospodarenje
4. kontinuirano praćenje performansi poslovanja poduzeća od strane vlasnika i javnosti u cilju unapređenja konkurentnosti
5. transparentno poslovanje poduzeća i dostupnost informacija javnosti

Ostvarenje navedenih principa će omogućiti postizanje misije, vizije i ciljeva poslovanja.

1.1.3 Misija, vizija, ciljevi

MISIJA

Naša misija je integralno gospodarenje šumama i šumskim zemljištem uvažavajući ekološke, ekonomske, i socijalne principe, te principe održivosti, kontinuiranog razvoja, na odgovoran način prema društvu u cjelini i zaposlenicima poduzeća te svim interesnim skupinama.

VIZIJA

Želimo biti vodeće Društvo za gospodarenje šumama, koje će znati iskoristiti prirodno bogatstvo šuma kao resurs za razvoj društvene zajednice u kojoj djeluje, i kao bogatstvo koje će razvijati i čuvati za buduće naraštaje.

CILJEVI

Iz općih ciljeva gospodarenja definiramo strateške ciljeve za Društvo koji podrazumijevaju:

- ◆ formiranje sastava i strukture vrste drveća u šume koje će trajno davati ujednačen prinos, kako po kvaliteti tako i po kvantitetu
- ◆ formiranje i održavanje šuma koje uz visoke prinose, trajno zadovoljavaju potrebe društva, tržišta u pogledu asortimana glavnih šumskih proizvoda
- ◆ očuvanje i unaprjeđenje općekorisnih funkcija šuma i biodiverziteta (prirodna raznolikost) šuma
- ◆ primjenom suvremenih tehnoloških rješenja i ulaganjem u razvoj osigurati što bolje finansijske efekte gospodarenja šumama
- ◆ uvođenje integralnog informacijskog sustava prijenosa i praćenja svih poslovnih procesa u Društvu
- ◆ razvoj sustava kontrolinga i sustava praćenja svih rizika u Društву
- ◆ uz to biti najbolji zaštitnici šume i šumskog zemljišta

- ◆ održavanje certifikata na nivou svih organizacijskih jedinica te usklađenost poslovanja sa FSC standardima s ciljem održivog gospodarenja šumama i šumskim zemljишtem
- ◆ sve aktivnosti trebaju biti usklađene sa zakonskim okvirom uz uvažavanje principa transparentnog poslovanja
- ◆ izgradnja partnerskog odnosa sa svim interesnim skupinama od vlasnika, nadležnih ministarstava, zaposlenika do kupaca, dobavljača, lokalnih zajednica i šire društvene zajednice kako bismo mogli biti pokretač njihova razvoja
- ◆ upravljati promjenama s ciljem održivog razvoja

1.1.4 Ciljevi iskorištanja šuma i šumskog zemljишta

Iskorištanje šuma i šumskog zemljишta uvjetovano je raspolaganjem potencijala za obavljanje aktivnosti iskorištanja. Društvo ne raspolaže sredstvima rada niti ljudskim potencijalima za obavljanje aktivnosti iskorištanja šuma nego koristi usluge drugih (outsourcing-a) specijaliziranih organizacija za takove djelatnosti. Plan je već u 2018. god., kao i u slijedećem planskom razdoblju, formirati interventne timove za sjeću u vlastitoj režiji kako bi se izbjegao rizik nedostatnog broja kvalitetnih izvođača radova na sjeći i izvozu, rizik kvalitete radova, ispunjavanja plana proizvodnje i td.

Društvo organizira pripremu i nadzor obavljanja svih aktivnosti iskorištanja šuma i šumskog zemljишta.

Tehnologija iskorištanja mora zadovoljiti slijedeće ciljeve:

- ◆ ne smije ugroziti stabilnost sastojine
- ◆ omogućiti optimalno korištenje suvremenih sredstava rada, uz minimalne štete po sastojinu i zemljишte
- ◆ treba biti ekonomski prihvatljiva

1.1.5 Ciljevi iskorištanja sekundarnih šumskih proizvoda

Iskorištanje sekundarnih šumskih proizvoda značajno je zbog postojanja određenog potencijala i budućih koristi za Društvo, no napominjemo da prije toga treba osigurati uvjete nužne za aktivnosti iskorištanja sekundarnih šumskih proizvoda.

Sekundarni šumski proizvodi predstavljaju značajan prirodni resurs (bilje, ljekovito bilje, gljive, puževi, šumski plodovi, aromatsko bilje, lovstvo, pčelarstvo, idr.), za njihov uzgoj, sakupljanje, i promet Federalno ministarstvo donosi mjere i akte za provedbu tih aktivnosti.

Društvo može uzgajati i koristiti sekundarne šumske proizvode ili može takove aktivnosti ustupiti drugim pravnim i fizičkim licima uz obvezu definiranja uvjeta, mjesta, načina sakupljanja istih.

Osnovni uvjeti za uspješno iskorištanje sekundarnih šumskih proizvoda su:

- ◆ dovoljne količine kvalitetnih i dostupnih proizvoda
- ◆ subjekt gospodarenja mora osigurati stručne-specijalizirane ljudske potencijale
- ◆ subjekt gospodarenja mora raspolagati odgovarajućom opremom za sakupljanje, sušenje, skladištenje
- ◆ mora postojati siguran plasman proizvoda na tržište
- ◆ pored navedenog, Društvo je dužno osigurati zaštitu od nekontroliranog iskorištanja kako bi spriječilo ugrožavanje pojedinih vrsta sortimenata.

Uprava Društva će provesti cost-benefit analizu za sekundarne šumske proizvode, kako bi prepoznala i procijenila strategiju koja donosi najviše koristi za društvo, i koja bi bila provediva u budućem poslovnom razdoblju.

1.1.6 Analiza postojećeg stanja

Poslovanje nije jednokratan proces nego ga čini niz međusobno povezanih i kontinuiranih procesa tako da budućnost ne možemo prognozirati bez sagledavanja rezultata iz prošlih poslovnih razdoblja. Uz brojne poteškoće sa kojima se Društvo susretalo kroz protekla razdoblja, kontinuitet uspješnog poslovanja nije narušen. Poduzeće je uglavnom poslovalo sa pozitivnim financijskim rezultatom, izvršavajući pri tom sve zakonski predviđene obveze. Koristeći se analizom standardnih financijskih izvješća možemo potvrditi trend financijskih pokazatelja koji nam daju jasnu ekonomsko-financijsku sliku uspješnosti poslovanja Društva. Pojedinačni prikaz pokazatelja nalazi se u financijskim izvješćima iz proteklog poslovnog razdoblja. Temeljem tih pokazatelja dajemo prikaz trenutnog položaja Društva i strategije za najbolje djelovanje u određenom trenutku. Uprava Društva će procijeniti najbolje rješenje za ekonomično i efikasno poslovanje.

Uvažavajući analizu rizika, sadržanu u studiji rizika, koje Uprava mora prepoznati i iznaći najbolje načine upravljanja istima navodimo moguće rizike (u skladu sa člankom 32. Zakona o javnim poduzećima u F BIH („Sl. Novine F BIH“ br. 08/05 81/08,22/09 i 109/12) Odjel interne revizije je odgovoran da Odboru za reviziju dostavlja godišnju studiju rizika, koja sadrži detaljan pregled rizičnih područja) za plansko razdoblje i to za:

1) radovi u Društvu

- odlazak radne snage izvan zemlje, nedostatak kvalitetnih izvođača na sječi i izvozu drvnih sortimenata,
- radovi na sječi i izvozu drvnih sortimenata i dosljedna primjena kriterija prilikom dodjele radova u odjelima
- slaba kontrola izvođača radova na terenu (povećati rad internih inspektora na terenu)
- ne postoje sankcije za nepoštivanje potpisanih ugovora
- strože provoditi uvjete radova definiranih u ugovorima o sječi,izradi i izvozu drvnih sortimenata
- definirati proces nabave naglaskom na provedbu aktivnosti javne nabave
- rizik prekomjernih nabava roba i usluga
- rizik monopolja pojedinih dobavljača

2) opći uvjeti poslovanja

- nestabilna politička , pravna i opća gospodarska kretanja (rizik okruženja)
- usporen ekonomski rast
- usporen tehničko - tehnološki razvoj

- utuživanje potraživanja
- implementacija sustava kontrolinga i monitoringa u poduzeću
- poboljšati suradnju sa Upravom za šume HBŽ, policijom i ostalim mjerodavnim službama (smanjenje rizika krađe robe, primopredaje završenih odjela i požara)
- suzbijanje nelegalnog lova
- rizik nerealne procjene stvarnog stanja divljači
- nedovoljno implementirani sustavi interne kontrole svih poslovnih procesa
- jačanje sustava kontrole potpisanih uvjeta u ugovorima
- pojačati kriterije za bodovanje pri dodjeli ugovora

3) zakonska regulativa

- aktivnije praćenje i sudjelovanje u raspravama oko zakonske regulative (lobiranje)
- donošenje zakonskih okvira uz dogovor sa Vladom županije
- nepostojanje pravne regulative prilikom iznošenja lovnih trofeja izvan države
- striktnije provođenje zakonskih odredbi
- rizik primjene Zakona o javnim nabavama
- rizik primjene Zakona o sjemenarstvu i šumskom sadnom materijalu
- nedostatna legislativa u području imovinsko pravnih odnosa, katastarskih i zemljišno knjižnih evidencija
- striktnije praćenje i provođenje internih akata društva od strane rukovoditelja službi i uposlenika društva

4) financije i računovodstvo

- nenaplativost potraživanja i zastara istih
- rizik usklađivanja potraživanja od kupaca
- procedura kontrole plaća
- stimulacija proporcionalna učinku na radnom mjestu
- definirati strože uvjete naplate i osigurati instrumente naplate
- visok udio nekontroliranih troškova (rizik od umanjenja dobiti)

- dosljedna primjena propisa i računovodstvenih standarda (vođenje materijalne i robne evidencije, popis imovine i obveza, vođenje knjigovodstvenih evidencija)
- snižavati troškove uvođenjem standarda
- sniziti troškove šumsko – uzgojnih radova (bolja iskorištenost materijalno – tehničkih sredstava i uposlenika Društva)

5) proizvodnja

- rizik procjene strukture drvnih sortimenata
- rizik utvrđivanja kvalitete drvnih sortimenata
- rizik nepravovremene sanitarne sječe i negativan uticaj na zdravstveno stanje šuma
- kvalitativno i kvantitativno unapređenje praćenja proizvodnje
- novu kategorizaciju uvjeta rada na terenu, na koju će utjecati određeni elementi kao što su masa srednjeg stabla, broj stabala po hektaru, nagib, srednja distanca i kamenitost.
- jačanje sustava kontrole klasiranja i mjerjenja trupaca
- uvođenje informacijskog sustava za praćenje proizvodnje i edukacija uposlenika uključenih u proces proizvodnje
- povećati ulaganja u čišćenje/ deminiranje miniranih odjela
- povećati ulaganja u laboratorijska ispitivanja za potrebe rasadnika
- rizik korištenja zaštitnih sredstava u rasadniku
- rizik udjela strojeva u proizvodnji sadnog materijala (stalna kontrola ispravnosti strojeva)
- izrada dinamičkog plana proizvodnje
- poboljšati kontrolu izvođenja radova na sjeći i izvozu drvnih sortimenata, radova na infrastrukturi, kvalitetnije projektiranje vlaka i putova, naglasak na kvaliteti izgradnje puteva s obzirom na opterećenost i frekventnost istoga, povećanje broja šumskih lagera
- rizik od oštećenja stabala prilikom privlačenja drvnih sortimenata (poboljšati sustav naplaćivanja kazni izvođačima radova)
- postrožiti kriterije kod teh. prijema radova
- Pozajmišta, upotpuniti trenutnu evidenciju pozajmišta u skladu s „Pravilnikom o postupanju s pozajmištim“. Otvaranje, privremeno zatvaranje i zatvaranje pozajmišta

vršiti po usvojenom pravilniku. Tijekom 2019. godine uraditi sve predradnje za početak implementiranja pravilnika od 2020. godine u potpunosti.

6) prodaja

- zadržati konkurentnu poziciju na tržištu
- uraditi kvalitetnu analizu tržišta
- nedovoljno razvijen sustav prodaje (rizik stvaranja zaliha na šumskom putu) i marketinških aktivnosti,
- bolja transparentnost prodaje,prodaja putem tendera
- rizik kod prodaje robe na panju
- poboljšati marketinšku funkciju u društvu (poboljšati prodaju pojedinih drvnih i rasadničkih sortimenata i njihovo pozicioniranje na tržištu)
- jačanje sustava kontrole prodaje
- bolja kontrola novoosnovanih firmi sa kojima se namjerava sklopiti ugovor
- rizik odabira ključnih kupaca
- usmjeriti prodaju na kvalitetnije drvne sortimente
- niska razina prodaje putem avansnih uplata i licitacije
- pojačati aktivnosti na prodaji pojedinih drvnih i rasadničkih sortimenata
- pojačati aktivnosti na razvijanju sustava prodaje sekundarnih šumskih proizvoda
- dosljedna primjena kriterija prilikom dodjele ugovora o sukcesivnoj isporuci

7) planiranje

- skratiti vrijeme informiranja o odustajanju od planiranih investicija
- povećati ulaganje u lovnu infrastrukturu koja bi pridonijela umanjenju rizika ovisnosti o prirodnim kretanjima
- realnije planiranje terenskog dodatka
- neusklađenost plana proizvodnje sa prodajom (vremenski rokovi)
- uskladiti trogodišnji plan sa kretanjima na tržištu
- smanjiti rizik odstupanja planirano - ostvareno

8) ljudski potencijali

- povećati kontrolu uposlenika na svim nivoima djelatnosti a naročito terenskih djelatnika
- edukacija uposlenika putem seminara i prekvalifikacije po pojedinim oblastima a naročito terenskih djelatnika
- edukacija uposlenika putem seminara za različite predpristupne fondove
- poboljšati odnos uprave i sindikata
- poboljšati komunikacijske kanale uprave, službi i šumarija
- poboljšati mogućnost kontrole menadžmenta nad svim procesima
- izraditi elaborat kvalitetnog upravljanja ljudskim potencijalima uvažavajući principe zaštite zaposlenih ali i ostvarenja ekonomičnosti i efektivnosti poslovanja Društva u cjelini i održivog gospodarenja

9) tehnička opremljenost

- bolja zaštita na radu, s naglaskom na rad na terenu
- implementirati informacijski sustav koji povezuje sve poslovne procese, poslovne rezultate i ciljeve
- primjena terenskih računala, umrežavanje i razvoj GIS-a radi efikasnijeg poslovanja
- unapređenje tehničkih uvjeta proizvodnje, primjena novih tehnologija i tehnoloških rješenja

10) istraživanje i razvoj

- nedovoljna ulaganja u istraživanje i razvoj (rizik pojave zamjene drveta kao sirovine sa drugim materijalima)
- razvoj integralnog sustava praćenja svih poslovnih procesa
- istražiti mogućnost izrade ŠGO u vlastitoj režiji
- razvoj novih proizvoda osobito sekundarnih šumskih proizvoda i razvoj novih proizvoda u rasadničarskoj proizvodnji

Uprava Društva će kroz dijagnozu snage/slabosti poduzeća, mogućnosti u jačanju snage i razgradnje slabosti odrediti najbolju strategiju za upravljanje procesima.

SWOT (Strengths,Starken) i **slabosti (Weaknesses, Schwachen)** i **eksterne prilike (Opportunities,Chancen)** i **prijetnje (Threats, Bedrohungen und Risiken)**

Unutarnji faktori	Snage(s) <ul style="list-style-type: none"> -proizvodne mogućnosti, bogatstvo šuma sa visokim postotkom šumovitosti (61%), značajna drvna zaliha, bogatstvo biljnog i životinjskog diverziteta, povećanje otvorenosti šuma, njega kultura, smanjenje negativnog utjecaja nepovoljne kvalitativne strukture (osobito lišćara) -distribucijski kanali -financijski položaj -outsourcing, dobra poslovna suradnja sa kooperantima (izvođačima radova) - pozitivna uloga procesa certifikacije: jača konkurentnost i mogućnost prodaje drvnih sortimenata na širem području -kompetentnost za apliciranje za sredstva EU i drugih fondova za mjere u oblasti šumarstva i zaštite prirode i okoliša -sposobnost implementacije novih znanja u području gospodarnja, podizanja razine educiranosti uzgojno zaštitnim mjerama gospodarenja 	Slabosti(W) <ul style="list-style-type: none"> -visok udio nekontroliranih troškova -velik udio miniranosti/kontaminiranog područja -nedostatno razvijeno tržište i marketinški instrumenti -nedostatak stručnih ljudi u projektiranju -nedostatak u procedurama pojedinih poslovnih aktivnosti -nedostatak u razvojnim potencijalima -nesistematičan pristup odabira kadrova -odlazak radne snage utječe na kvalitetu izvođenja radova na sjeći i izvozu drvnih sortimenta -nedostatna ulaganja u I & R
Vanjski faktori		
Prilike(O)	SO: Maxi-Maxi strategija <ul style="list-style-type: none"> -iskoristiti prilike uz potencijalno najuspješniju strategiju -koristiti benchmarking (Best practice rješenja) -izgraditi platformu dugoročne suradnje sa izvođačima radova i drvoprerađivačima -graditi nove potencijale za turizam -naći partnera za nove proizvode -ulagati u obrazovanje i razvoj -poticati na ekološku svijest i turizam -integracija strategijskog planiranja i godišnjeg proračuna -informatizacija svih poslovnih procesa -razvoj kapaciteta i infrastrukture za apliciranje za sredstva Eu i drugih fondova za mjere u oblasti šumarstva i zaštite prirode i okoliša. 	WO: Mini-maxi strategija <ul style="list-style-type: none"> -snižavati troškove -jačati prodaju onih sortimenata koji se slabije prodaju -Reengineering -povezivanje ciljeva i mjera

Prijetnje(T) -visok utjecaj vlade na smjernice u gospodarenju -političko okruženje i zakonske regulative -zakonom ograničen mogući sječivi etat kao izvor novih finansijskih sredstava koja se mogu iskoristiti u razvoju -neusklađenost uvjeta poslovanja sa visokim zahtjevima ekološki prilagođene proizvodnje, -opći ekonomski uvjeti, nestabilna političko-ekonomska situacija -slabi poticaji od državnih tijela, nepostojanje strateških smjernica za razvoj šumarstva -nelegalna sječa drvnih sortimenata -nedovoljna razvijenost tržišne mreže i nekonkurentnost drvoprerađivača u odnosu na druga tržišta	ST:Maxi-mini strategija -pregovori i dogovori sa vladom -izdvajati i utjecati na razvoj prateće infrastrukture -izdvajati sredstva za pošumljavanje, zaštitne aktivnosti u šumi -izdvajati sredstva za iskorištavanje sekundarnih šumskih proizvoda -izdvajati sredstva za razvoj projektnih timova i jačanje kapaciteta za izradu projekata	WT:Mini-mini strategija -reducirati radikalno troškove -težiti outsourcingu aktivnosti koje opterećuju troškovima
--	--	--

1.1.7. Planirane aktivnosti za održivo gospodarenje šumama i analiza prethodnog razdoblja

Šumarski sektor u Federaciji BiH posjeduje zajednička obilježja kao i u bliskom okruženju:

- Bogatstvo biološkim diverzitetom
- Neefikasna državna poduzeća šumarstva koja gospodare šumama (nepostojanje strateškog planiranja, visoki troškovi zbog velikog broja uposlenih i neefikasnih poslovnih procesa, tehničko-tehnološka zastarjelost opreme, nedostatan marketing)
- Nedovoljna suradnja sa drvo-prerađivačkom industrijom (nerazvijena i nekonkurentna drvo-prerađivačka industrija)
- Problem odlaska radne snage predstavlja rizik za radove u šumarstvu i izgradnju kvalitetne platforme za obavljanje sječe i izvoza drvnih sortimenata ali i svih ostalih radova u šumarstvu
- Relativno loša otvorenost šumskih prometnica
- Loša slika u javnosti zbog loših i nerazvijenih odnosa sa javnošću

Jačanje suradnje, kupaca drvoprerađivača, izvođača radova na sjeći i izvozu drvnih sortimenata, šumsko uzgojnih radova i ostalih radova u šumarstvu sa ŠGD, predstavlja platformu koju je potrebno unaprijediti kroz:

- povećanjem nivoa certificiranih područja a time povećati konkurenčnost u plasmanu proizvoda
- povećati relativni tržišni udjel
- ulagati u proizvodnost i inovativnost
- opskrbljenošt i sigurnost nabave
- snaga zarade, cijene faktora i oblikovanje troškova
- cash flow, solventnost i kreditna sposobnost
- snaga investiranja, finansijska struktura

- *poticanje partnerskog odnosa sa drvoprerađivačima kako bi se potaknuo razvoj drvne industrije s ciljem izvoza finalnih proizvoda*
- *razvoj partnerskog odnosa sa izvođačima radova kako bi se minimizirao rizik od odlaska kvalitetnih izvođača radova na sjeći i izvozu drvnih sortimenata i drugih radova u šumarstvu*
- *zajednički nastup u istraživanju tržišnih mogućnosti, razvoja novih proizvoda i novih tehnoloških rješenja, analiza primjene strojne sječe i radova na pripremi i projektiranju kod primjene takve tehnologije na terenu*
- *jačanje suradnje i izgradnja mehanizama za kvalitetnu suradnju i komunikaciju sa ključnim interesnim skupinama: šumarska administracija, vlasnike šuma, korisnike šuma, lokalnom zajednicom, privatni sektor, civilna vlast, vladine agencije van sektora šumarstva koje imaju interesa u šumarstvu i razvojne partnerne šumarskog sektora (implicira jačanje ekonomski dobrotvorne, očuvanja ekoloških funkcija (zaštita prirode i okoliša, biološka raznolikost i dr.) te socijalnih funkcija (rekreativne, zdravstvene, tradicionalne, kulturne itd.)*

Izdvajanje šuma visoke zaštitne vrijednosti(ŠVZV)

Šume visoke zaštitne vrijednosti(ŠVZV) prvo bitno je definirao Savjet za upravljanje šumama (FSC), u cilju certificiranja šuma, ali se praktična upotreba ovog koncepta sve više koristi i za zaštitu, planiranje i upravljanje prirodnim resursima,kartiranje pejzaža te kao razvojna strategija velikih kompanija koje su vezane za šumarstvo ili koriste proizvode šuma.

FSC je definirao šest kategorija šuma visoke zaštitne vrijednosti:

ŠVZV -1: Područja koja na globalnom, regionalnom ili državnom nivou sadrže važne koncentracije biodiverziteta.

ŠVZV -2: Velike šumske površine nivoa krajolika značajne naglobalnom, regionalnom i državnom nivou.

ŠVZV -3: Područja koja sadrže ekosisteme koji su rijekti , u opasnosti ili ugroženi.

ŠVZV -4: Područja koja pružaju osnovne prirodne koristi u kritičnim situacijama.

ŠVZV -5: Područja neophodna za zadovoljenje osnovnih potreba lokalnih zajednica.

ŠVZV -6:Područja značajna za tradicionalni kulturni identitet lokalnih zajednica.

U proteklom razdoblju izdvojena su ŠVZV-a po HCVF-u, i opisane potencijalne površine, izrađeni i usvojeni elaborati za HCVF te uspostavljen monitoring istih.

Gospodarenje šumama visoke zaštitne vrijednosti i dalje će se provoditi u skladu sa zadanim kriterijima i načinima gospodarenja.

U Izvršenju redovnih aktivnosti gospodarenja naglasak će biti na:

- dobra iskorištenost stanišnog potencijala
- pravilno podmlađivanje sastojina
- kvalitetne mjere zaštite
- povećanje kvalitete izvedbenih projekata
- kvalitetno planiranje i provedba biotehničkih mjera za šumarske odjele
- eduksije i provođenje mjera njegove i obnove u sastojinama sa prirodnom obnovom, njegove proredu kultura, pošumljavanje i konverzije izdaničkih šuma
- uspostava kvalitetnijeg monitoringa svih aktivnosti i poslovnih procesa (uvažavajući principe FSC-a), s posebnim naglaskom na osiguranje kvalitete
- uspostavljanje integralnog monitoringa šumsko gospodarskih osnova u organizacijskim jedinicama te kvalitetna analiza mogućnosti unaprijeđenja izrade šumsko gospodarskih osnova
- povećanje proizvodnje hortikulturnog sadnog materijala i diverzifikacija rasadničarskih usluga (dizajn eksterijera, okućnica, okoliša, savjetodavne usluge, usluge sadnje i sl.)
- naglasak na dobroj suradnji sa lokalnom zajednicom, izgradnja kvalitetnog sustava informiranja šire društvene zajednice

- jačanje kapaciteta i izgradnja infrastrukture za sudjelovanje i apliciranje na EU fondove i druge izvore sufinanciranja
- informatizacija, razvijanje sustava INTRANETA, sustava za interne i eksterne korisnike infomacija

ANALIZA IZVRŠENJA TROGODIŠNJEGLANA POSLOVANJA I USPOREDBA PLANIRANIH I PLANIRANIHVRIJEDNOSTI U REVIDIRANOM TROGODIŠNJEM PLANU POSLOVANJA

Analiza izvršenja trogodišnjeg plana poslovanja sadrži analizu izvršenja plana za 2016., 2017. god. i planirane vrijednosti za 2018. god. i ocjenu izvršenja planova kako slijedi:

- ◆ usporedba trogodišnjeg plana prethodno i plansko razdoblje po vrsti troškova uz pripadajuće pokazatelje
- ◆ izvršenje plana sječe i proizvodnje drvnih sortimenata za plansko razdoblje od tri godine (2016-2018) te usporedba sa planiranim veličinama (2019-2021)

Organizacijska struktura

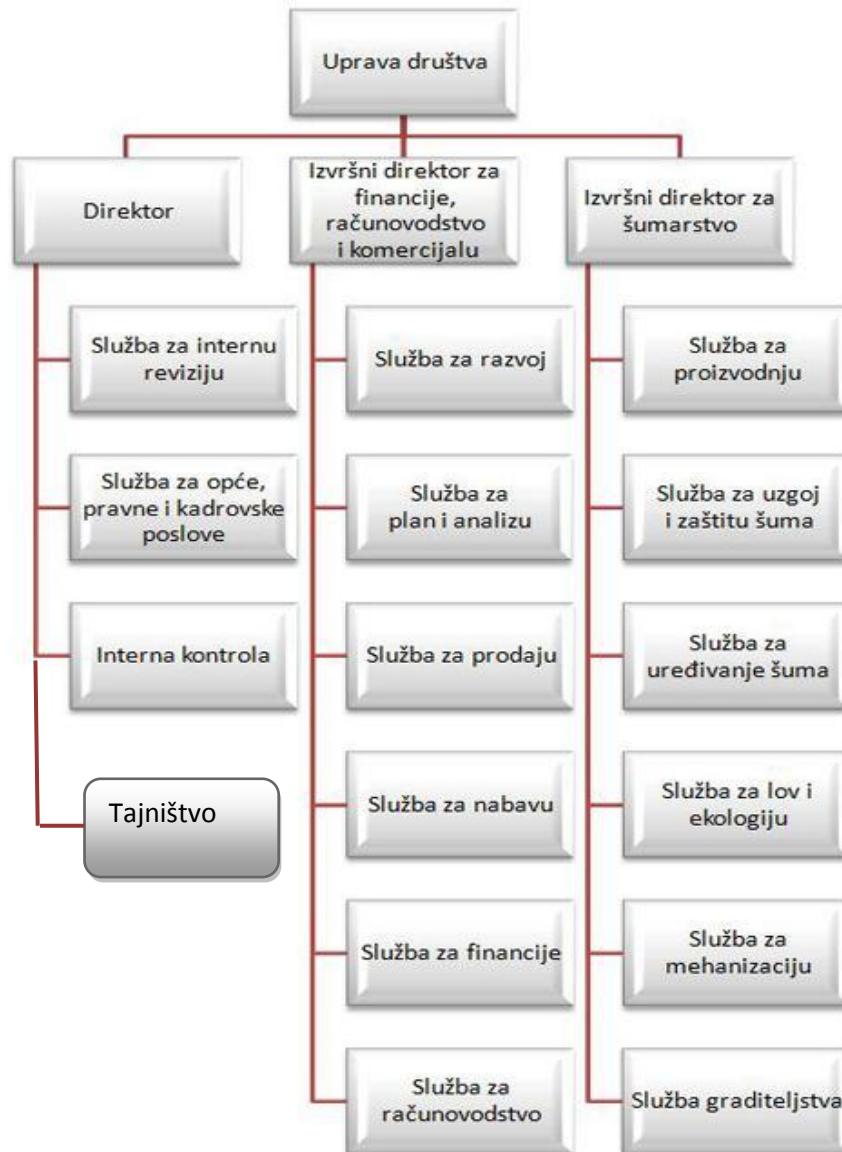
Specifičnost proizvodnje rezultirala je teritorijalno-organizacijskom strukturom organizacijskih jedinica i to: direkcija i organizacijske jedinice (šumarije 6, šumarski rasadnik „Pržine“).

Sve šumarije gospodare na područjima šuma i šumske zemljišta u administrativnim granicama općine. Gospodarenje šumama vrši se na temelju smjernica propisanih šumsko gospodarskim osnovama (ŠGO) i važećim zakonskim propisima u FBiH.

Šumarijama rukovode Upravitelji, a svaka šumarija podijeljena je u terenske cjeline (revire) kojima upravljaju i za koje su odgovorni Revirnici (u primjeni je tzv. Revirni sustav).

Na vrhu ljestvice tijela odlučivanju u Društvu se nalazi Skupština Društva koja broji 7 članova. Odbor za reviziju (na čijem je čelu direktor odjela interne revizije) za svoj rad odgovara direktno Skupštini Društva. Nadzorni odbor se sastoji od 5 članova, i upravljačko tijelo je koje nadzire rad Uprave Društva. Upravu Društva sačinjavaju direktor i 2 izvršna direktora. Uprava društva je smještena u direkciji koja se sastoji od ureda direktora, te sljedećih službi kojima rukovode rukovoditelji službi:

Tajništvo
Služba za internu kontrolu
Služba za proizvodnju
Služba za uzgoj i zaštitu šuma
Služba za uređivanje šuma
Služba za lov i ekologiju
Služba za razvoj
Služba za mehanizaciju
Služba graditeljstva
Služba za plan i analizu
Služba za prodaju
Služba za nabavu
Služba za financije
Služba za računovodstvo
Služba za opće, pravne i kadrovske poslove
Odjel interne revizije- Jedinica interne revizije

2. Šumski fond

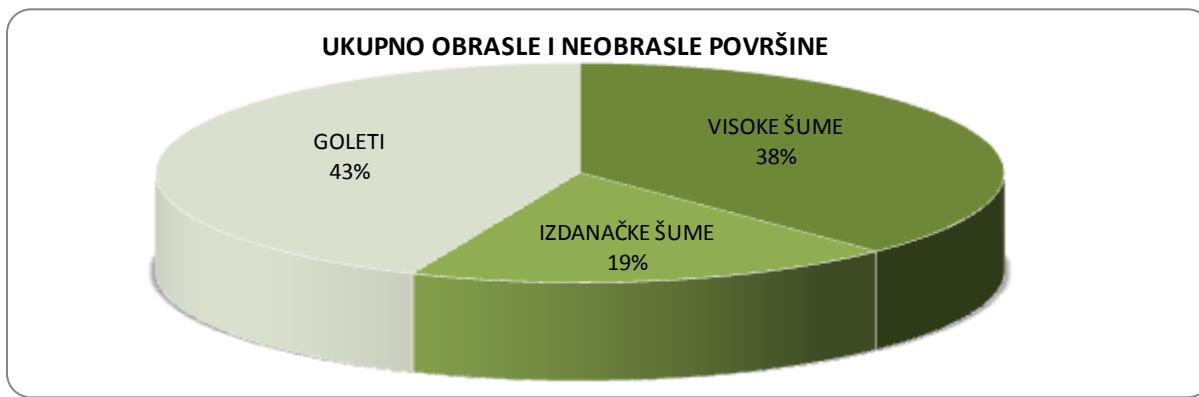
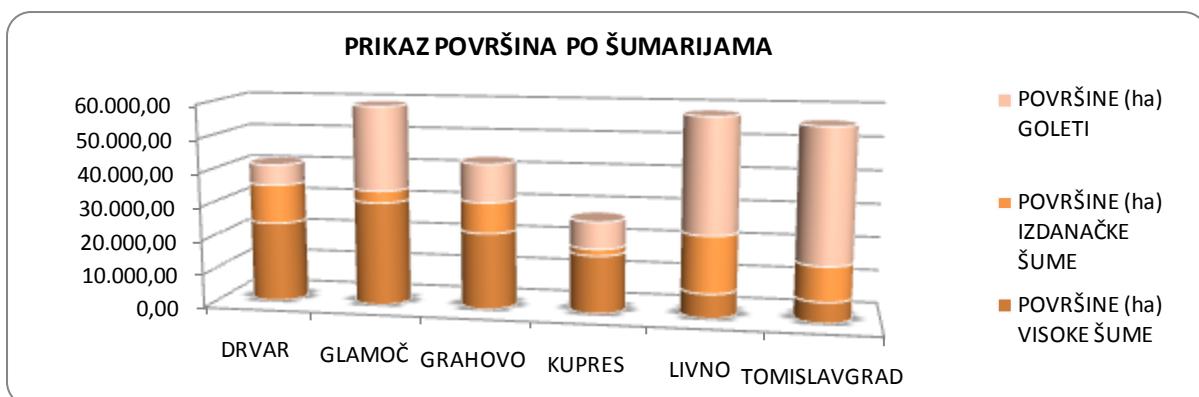
Temeljem baze podataka šumsko gospodarskih područja, koji su sadržani u uređenim elaboratima važećih Šumsko gospodarskih osnova i šumsko sastojinskih karata, s tolerantnom točnošću sumirani su i prikazani podaci šumskog fonda za Državne šume kojima gospodari ŠGD „Hercegbosanske šume“.

U prikazu podataka o šumskom fondu obuhvaćeni su i tabelarno prikazani podaci: površina šuma i šumskih zemljišta po kategorijama šuma, zalihe drvnih masa po kategorijama šuma krupnog drva, godišnji volumni prirast sveukupne drvne mase po kategorijama šuma krupnog drva i godišnji sječivi etat po kategorijama šuma krupnog drva.

ŠUMARIJA		ŠUMSKI FOND			
		DRVNA ZALIHA	GODIŠNJI ZAPREMINSKI PRIRAST	SJEČIVI ETAT(krupno drvo)	
				UKUPNI	GODIŠNJI
	1	2	3	4	5
DRVVAR	ČETINARI	4.998.934,00	131.460,00	965.000,00	96.500,00
	LIŠĆARI	4.322.665,00	102.924,00	510.200,00	51.020,00
	UKUPNO	9.321.599,00	234.384,00	1.475.200,00	147.520,00
GLAMOČ	ČETINARI	7.320.921,25	167.533,13	1.400.870,00	140.087,00
	LIŠĆARI	2.592.975,46	62.377,84	449.400,00	44.940,00
	UKUPNO	9.913.896,71	229.910,97	1.850.270,00	185.027,00
GRAHOVO	ČETINARI	2.570.063,00	74.391,30	457.150,00	45.715,00
	LIŠĆARI	4.680.974,61	92.532,60	549.070,00	54.907,00
	UKUPNO	7.251.037,61	166.923,90	1.006.220,00	100.622,00
KUPRES	ČETINARI	4.189.451,41	90.283,80	548.400,00	54.840,00
	LIŠĆARI	1.122.840,71	26.541,73	124.000,00	12.400,00
	UKUPNO	5.312.292,12	116.825,53	672.400,00	67.240,00
LIVNO	ČETINARI	1.142.389,39	27.036,68	114.500,00	11.450,00
	LIŠĆARI	3.212.438,04	75.371,87	210.500,00	21.050,00
	UKUPNO	4.354.827,43	102.408,55	325.000,00	32.500,00
TOMISLAVGRAD	ČETINARI	1.241.766,94	32.058,10	200.500,00	20.050,00
	LIŠĆARI	672.654,68	32.545,72	72.000,00	7.200,00
	UKUPNO	1.914.421,62	64.603,82	272.500,00	27.250,00
UKUPNO VISOKE ŠUME + IZDANAČKE ŠUME	ČETINARI	21.463.525,99	522.763,01	3.686.420,00	368.642,00
	LIŠĆARI	16.604.548,50	392.293,76	1.915.170,00	191.517,00
	UKUPNO	38.068.074,49	915.056,77	5.601.590,00	560.159,00

2.1. Iskaz površina

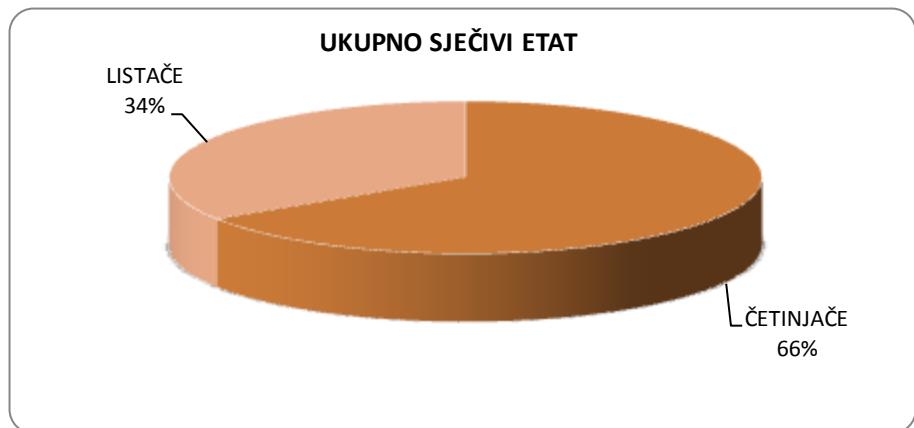
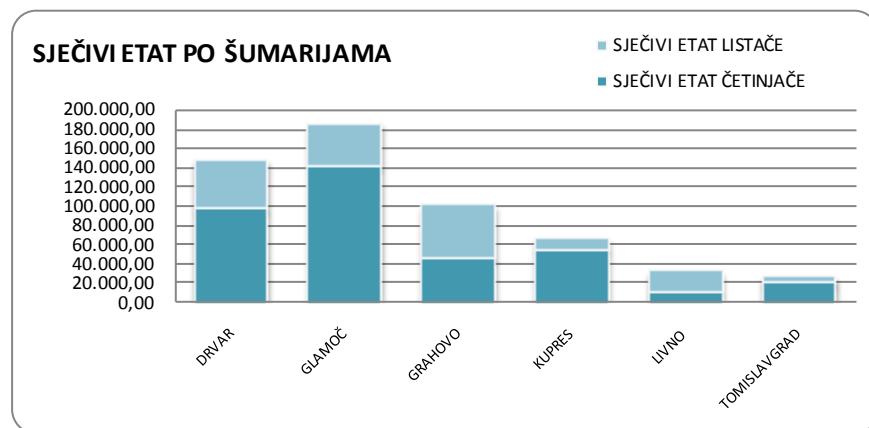
ŠUMARIJA	POVRŠINE (ha)			
	VISOKE ŠUME	IZDANAČKE ŠUME	GOLETI	UKUPNO
1	2	3	4	5
DRVAR	23.609,60	11.503,70	6.101,05	41.214,35
GLAMOČ	30.677,90	3.502,31	24.960,76	59.140,97
GRAHOVO	22.582,80	9.081,68	11.328,66	42.993,14
KUPRES	17.114,83	1.942,71	7.973,25	27.030,79
LIVNO	7.151,79	16.876,42	34.004,08	58.032,29
TOMISLAVGRAD	6.069,84	10.282,33	39.478,60	55.830,77
UKUPNO:	107.206,76	53.189,15	123.846,40	284.242,31

2.2. Godišnji mogući sječivi etat po šumskogospodarskoj osnovi i za plansko razdoblje 2019-2021

Krupno drvo

ŠUMARIJA	GODIŠNJI SJEČIVI ETAT						UKPNO MOGUĆI SJEČIVI ETAT OD 2019 - 2021 GOD.	
	ČETINJAČE	LISTAČE			UKUPNO (2+5)			
	Visoke šume	Visoke šume	Izdanačke šume	Ukupno (3+4):				
1	2	3	4	5	6	7		
DRVAR	96.500,00	48.020,00	3.000,00	51.020,00	147.520,00	442.560,00		
GLAMOČ	140.087,00	42.589,00	2.350,00	44.939,00	185.026,00	555.078,00		
GRAHOVO	45.715,00	52.956,00	1.951,00	54.907,00	100.622,00	301.866,00		
KUPRES	54.840,00	10.100,00	2.300,00	12.400,00	67.240,00	201.720,00		
LIVNO	11.450,00	12.358,00	8.692,00	21.050,00	32.500,00	97.500,00		
TOMISLAVGRAD	20.050,00	3.250,00	3.950,00	7.200,00	27.250,00	81.750,00		
UKUPNO:	368.642,00	169.273,00	22.243,00	191.516,00	560.158,00	1.680.474,00		

PLAN GOSPODARENJA ŠUMAMA
2019 - 2021

3. Plan gospodarenja šumama

Gospodarenje šumama i šumskim zemljишtem na prostoru Hercegbosanske županije predstavlja osnovnu djelatnost Društva. Iz nje proizlaze sve druge poslovne aktinosti i procesi u Društvu. Godišnji planovi gospodarenja proizlaze iz desetogodišnjeg planskog dokumenta Šumsko gospodarske osnove za svaku šumariju za svaku organizacijsku jedinicu-šumariju.

Planom gospodarenja šuma obuhvaćene su slijedeće gospodarske aktivnosti:

- 3.1. Plan integralne zaštite šuma
- 3.2. Plan biološke reprodukcije šuma
- 3.3. Plan proizvodnje šumskih drvnih sortimenata
- 3.4. Plan prodaje
- 3.5. Plan deminiranja i održavanja šumskih putova.

Isti daje prikaz površine šuma; drvna zaliha; godišnji zapreminske prirast i sječivi etat; planirane i ostvarene sječe i realizacija plana sječa po šumskogospodarskim područjima; planirana i ostvarena proizvodnja drvnih sortimenata; planirana i ostvarena izgradnja i rekonstrukcija šumskih komunikacija; otvorenost šuma; planirani i ostvareni šumsko-uzgojni radovi po šumskogospodarskim područjima; sjemenarstvo i rasadnička proizvodnja; podaci o poslovanju šumskogospodarskog društva; podaci o zaposlenim u Društvu, edukacija zaposlenih

3.1. Plan integralne zaštite šuma

Planom zaštite šuma predviđene su integralne mjere zaštite šuma koje će doprinijeti očuvanju šumskog fonda i zaštititi stabilnosti cjelokupnog ekosustava. Zaštita šuma se provodi od štetnih biotskih i abiotskih čimbenika.

Posrednim ili neposrednim utjecajima, svjesno ili nesvesno, čovjek je najčešći uzročnik negativnih, nezakonitih ili nestručnih aktivnosti u šumama i na šumskom zemljишtu kroz razne oblike djelovanja kao što su štete uzrokovane šumskim požarima, ilegalnim odlaganjem smeća, aktivnost bespravnih sječa itd.. Svi uzročnici mogu dovesti do značajnog nastanka nestabilnosti i štete kako na samoj šumi tako uzročno-posljedično i na cijelom ekosustavu.

Nedopušteno pašarenje i preveliki fond šumske divljači mogu nanijeti velike štete na kori, vršnim pupovima i granama mladog drveća, štete od brsta na šumskim nasadima, sjemenskim sastojinama, kao i na prirodnom pomlatku. U svrhu sprječavanja ovih vrsta šteta planiraju se poduzeti redovite i sve zakonom propisane mjere zaštite šuma kroz monitoring stanja divljači i stočnog fonda na našim područjima.

Nastavljamo sa redovitim i svakodnevnim nadzorom patroliranjem i kontrolom aktivnosti ljudi, stočara, rekreativaca i ostalih posjetitelja šumskim površinama kroz šumu i šumsko zemljишte u svrhu preventivne kontrole. Izgradnjom i instaliranjem dodatnih kontroliranih rampi na šumskim prometnicama, odvija se redovita kontrola prometa vozila i posjetitelja u šumi.

Pored redovitih poslova na čuvanju šuma, na razini poduzeća naglasak je na koordinaciji interne kontrole sa svim organizacijskim jedinicama, te nadzor i uspostava neposredne suradnje sa lokalnim vlastima i policijskim upravama i vatrogasnim društvima. Suradnja je osobito izražena u apliciranju, pisanju i provedbi projekata Europske unije na temu zaštite prirode i okoliša od šumskih požara i zaštiti od utjecaja prirodnih nesreća i katastrofa. 2017. god. uspješno je završen jedan od projekata, a u tijeku je priprema projekta koji se bavi istom problematikom koji bi se ukoliko bude uspješno ocijenjen trebao provoditi u naredne dvije godine čime će se značajno doprinijeti integralnoj zaštiti šuma i primjeni najboljih praksi i iskustava. U planskom razdoblju 2019-2021 nastavit će se sa aktivnostima pripreme, apliciranja i provedbe projekata EU i drugih.

Zaštita šuma od štetnog djelovanja, insekata i parazitskih nametnika

U cilju zaštite od biotskih štetnika u našim šumama najčešći problem i opasnost predstavljaju imela (*Viscum album*), potkornjaci (*Scolytidae*), te pojedine vrste gljiva kao što su gljive iz porodice *Armillaria spp.*

Potkornjaci se javljaju kao sekundarni štetnici na našim šumama. Najčešći napad se događa na oslabjelim stablima smreke i jele čijem je slabljenu prethodila suša ili neki drugi čimbenik stresnog djelovanja na vitalnost stabala.

Vrste koje se najčešće pojavljuju kao štetnici u našim šumama od porodice potkornjaka su:

Pytyogenes chalcographus – šestozubi smrekov potkornjak,
Ips typographus – smrekov pisar ili smrekov osmozubi potkornjak,
Cryphalus piceae – mali jelov potkornjak
Pityokteines curvidens – jelov krivozubi potkornjak.

Potkornjaci se ubušuju u stabla kroz koru debla, te na taj način bušenjem u kori i kambijalnoj zoni, uzrokuju prekid provodnog sustava stabla, čija je posljedica fiziološko odumiranje stabla. U cilju zaštite tih štetnika na području cijelog našeg gospodarskog područja primjenjen je projekt "Zaštita šuma od potkornjaka" koji zasnovan na principu optimalnog postavljanja feromonskih klopki i sustavnog praćenja brojnosti s ciljem pravovremene provedbe sanitarnih zahvata u svrhu sprečavanja širenja zaraze od potkornjaka.

Sustavnim praćenjem (monitoringom potkornjaka) se dolazi do potrebnih podataka na kojim lokalitetima treba pristupiti pravovremenoj sanitarnoj sjeći oslabljenih i od potkornjaka napadnutih stabala. Ovakve aktivnosti su planirane u rano proljeće nakon povlačenja snježnog pokrivača u našim sastojinama s naglaskom na obilazak sastojina u kojima su skupine smrekovih stabala koje su podložne najčešćem napadu potkornjaka.

Imela (*Viscum album*) predstavlja poluparazita na jelovim stablima koji dovodi do crpljenja, fiziološkog slabljenja te postupnog odumiranja zaraženih stabala. Lokaliteti zaraženi imelom će se sanirati sječama uvažavajući *Haworthovu* klasifikaciju pri postupku odabira i doznake u zaraženim sastojinama. Zbog stabilnosti sastojina projekti sanacija će se odvijati planski i sustavno kako bi se prešle sve površine na kojima je uočena zaraženost kroz planove sječa (sjekorede), te na taj način spriječilo daljnje napredovanje ovog poluparazita. Problem i dalje ostaju zaražene površine pod minama koje ostaju izvor zaraza imelom.

Razne porodice patoloških gljiva su prisutne na našim stablima jele, smreke, bukve i borova. Najčešći uzročnik truleži i napada su gljive truležnice iz porodice *Armillaria spp.*. Sustavnom brigom kroz sanaciju zaraženih lokaliteta i šumsko-uzgojne zahvate, uklanjat će se bolesna i vidljivo napadnuta stabla, te podržavati mješovita struktura sastojina kako bi se postigao cilj u otklanjanju štetne gljive i postizanja stabilne produktivne sastojine.

Zaštita šuma od požara

Prema stručnim uputama i zakonskim okvirima za procjenu ugroženosti šuma od požara, šume su svrstane u četiri osnovna stupnja ugroženosti što je definirano, razvrstano i kartirano za svako ŠGP u sklopu šumskogospodarskih osnova. S obzirom da su šume kojima gospodari naše Društvo rasprostranjene od sub-mediteranskog klimatskog područja, pa sve do visokog subalpskog područja, ugroženost šuma od požara je različita, a time i mjere koje se planiraju poduzeti u cilju preventivne zaštite šuma od nastanka šumskih požara. Najugroženije su šume koje se nalaze pod izravnim utjecajem submediteranske klime, šumske kulture i minirana šumska područja u kojima je spriječena bilo koja aktivnost na sprječavanju i samom gašenju požara.

Ugroženost od pojave šumskih požara je najznačajnija za period ranog proljeća kad se spaljuju korovi na privatnim poljoprivrednim površinama te ljetni sušni period do jeseni kada se zbog suše povećava požarno opterećenje.

Za suzbijanje šumskih požara planiraju se poduzeti različiti, kombinirani oblici preventivnih i represivnih mjera kao što su:

- izbjegavanje sadnje četinara u zonama ugroženosti visokog rizika
- forsiranje sadnje mješovitih šuma umjesto čistih monokultura
- održavanje šumskog reda
- proreda šumskih kultura i čišćenje prizemnih grana
- izgradnja i obnavljanje protupožarnih vlaka i trasa puteva
- uspostavljanje protupožarnih punktova sa vodom i opremom za gašenje
- istaknuti upozorenja o opasnosti od šumskih požara i zabrani loženja vatre
- istaknuti informativne plakate sa brojevima kontaktnih telefona lokalnih šumarija i vatrogasnih udruga
- organizirati promatračko – dojavne službe
- formirati, opremiti i obučiti interventnu grupu šumarskih djelatnika za gašenje šumskih požara
- uspostaviti bolju komunikaciju i suradnju na preventivnom djelovanju i samom gašenju kroz aktivnosti u protupožarnim planovima sa svim nadležnim institucijama (policija, CZ, vatrogasci itd.)

Zbog praktičnih razloga, a sukladno Pravilniku o sadržaju planova za zaštitu šuma od požara HBŽ, ŠGD HBŠ će izraditi jedinstveni plan zaštite od požara kroz protupožarne planove u organizacijskim jedinicama.

Svaka organizacijska jedinica (šumarija i rasadnik Pržine) će u svojim planovima razraditi plan i program zaštite šuma od požara za svoje Šumsko gospodarsko područje. U tu svrhu planom će se predvidjeti opremanje adekvatnom opremom za gašenje požara, sustav preventivne kontrole i promatranja, kao i struktura organizacije na samom gašenju požara. Planovi će se usklađivati sa programom i planom ostalih institucija koje su obavezne na usuglašavanje i potpisivanje istog.

Veliki broj požara koji je se dogodio kroz sušni period 2017. godine na šumskom površinama našeg Društva doveo je do značajnih šteta na raznim kategorijama šuma i šumskog zemljišta. Zbog uzrokovane štete radit će se sanacije površina obraslih šumom kroz sječu i uklanjanje nagorjelog drvnog ostatka na opožarenim površinama koje nisu minirane. Na opožarenim površinama sa boljim tlima planira se vršiti revitalizacija pošumljavanjem i podsijavanjem pionirskim i polupionirskim vrstama. Na taj će se način omogućiti prirodna obnova vegetacije i sprječavanje dalnjih erozivnih procesa. Na šumskim površinama goleti i pašnjaka koje su opožarene u 2017. godini, planiralo se u prethodnom poslovnom razdoblju potpomaganje prirodne obnove vegetacijskog pokrova te sustavna briga na sprječavanju nastanka novih požara kroz promatranje, dojavu i pravovremeno gašenje inicijalnih požara. Iste mjere će se poduzeti i tijekom 2019-2021. godine. Nakon završetka izrade projekata sanacije opožarenih površina, definirat će se dinamika i način njihove realizacije. Za sve opožarene površine u 2017. i 2018. godini se izrađuju planovi sanacija, koji u sebi posebno sadrže plan sanacija i plan revitalizacije tih površina. Planovi predviđaju velika finansijska ulaganja u infrastrukturu te prirodnu i vještačku obnovu s ciljem sprečavanja i zaustavljanja erozivnih procesa, kako bi što prije vratilo prvotno stanje. Nažalost moramo naglasiti da se veliki dio površina vodi pod minski sumnjivim, što će otežavati pristup rješavanju ovog problema i zahtijevati značajna finansijska sredstva.

Mjere zaštite na radu

Sve mjere zaštite na radu, za slijedeće plansko razdoblje, biti će temeljene na Zakonu o zaštiti na radu (Narodne novine Hercegbosanske županije broj 01/13) i Pravilniku o sigurnosti i zaštiti zdravlja na radu, broj NO-2336/2017 od 22.11.2017., koji čine podlogu za sve aktivnosti zaštite na radu. Pored navedenih dokumenata temeljni akti za provedbu mjera zaštite na radu u ŠGD „Hercegbosanske šume“ d.o.o. Kupres, kroz koje jesu propisana prava i obveze kako Društva tako i izvođača radova jesu:

- Pravilnik o zaštiti na radu u šumarstvu (Službeni list SR BiH broj 20/85),
- Mjere za zaštitu radnika pri izvođenju radova na iskorištavanju šuma
- Opća procedura za zdravlje i sigurnost na terenskom radu u šumarstvu
- Procedura o postupanju s minama
- Uputstvo o izvještavanju o povredama na radu
- Uputstvo o izvještavanju o monitoringu iz zaštite na radu
- Uputstvo o postupanju kod istjecanja štetnih tvari u šumi i na šumskom zemljištu
- Uputstvo o načinu provođenja alkotestiranja i utvrđivanja prisutnosti drugih sredstava ovisnosti na radu
- Pravilnik o osobnim zaštitnim sredstvima, radnoj odjeći, obući i opremi zaposlenika u ŠGD „Hercegbosanske šume“ d.o.o. Kupres
- Odluka o ograničavanju uporabe duhanskih i srodnih proizvoda
- Upute za rad na siguran način pri sječi i izradi drvnih sortimenata
- Upute za rad na siguran način pri prijevozu i privlačenju drvnih sortimenata
- Upute za rad na siguran način pri šumsko uzgojnim radovima.

Planiranje potrebnih mjera i radnji provoditi će se u skladu s dokumentom „Procjena opasnosti-rizika iz 2016. godine, te sukladno obvezama poslodavca iz podzakonskih akata iz Zakona o zaštiti na radu i

zaštiti od požara (vođenje potrebnih evidencija, vršiti potrebna ispitivanja svih instalacija , radnog okoliša, te strojeva i uređaja s povećanim opasnostima, zaštita od negativnih utjecanja i kontaminacije radne sredine zloupotrebotom alkohola i zaštiti nepušača). Provodit će se potrebna osposobljavanja za rad na siguran način , nabavljati potrebna zaštitna odjeća i obuća, obavještavati djelatnici o poduzetim mjerama iz ZNR, poduzimati aktivnosti u svezi sa radom Odbora za zaštitu na radu, itd.). Planira se provoditi aktivna suradnja sa tijelima nadzora (Uprava za inspekcijske poslove HBŽ -izvještavanje i zajedničke aktivnosti).

Pored navedenih mjera, tijekom sječe, izvoza i drugih poslovnih aktivnosti u odjelu, organizacijskoj jedinici, radilište se mora osigurati od prisutnosti nezaposlenih osoba, a sječa stabala se ne smije vršiti:

- za vrijeme jakih oluja, mećave, grmljavine
- na terenima gdje nije moguće osigurati sigurne uvjete rada
- u uvjetima poledice i niskih temperatura (ispod –18)
- osigurati nadzor nad šumskom mehanizacijom, a animalne zaprege smjestiti u stalne objekte
- za vrijeme sječe uz putne komunikacije potrebno je zaustaviti promet
- organizirati dojavnu službu
- prilikom sječe, izrade i izvlačenja sortimenata koristiti kompletну opremu propisanu Zakonom o zaštiti na radu

„Radi realizacije mjera zaštite i sigurnosti na radu sukladno Zakonu o zaštiti na radu i Pravilnika o zaštiti na radu, donijeti će se poseban Plan i program aktivnosti i mjera unapređenja zaštite i sigurnosti na radu u ŠGD“Hercegbosanske šume“ d.o.o Kupres za 2019. godinu“. Isti se donosi i usvaja u prvom kvartalu poslovne godine. Isto tako će se i za 2020. i 2021. godinu radititi takovi Planovi i programi.

3.2. Plan biološke reprodukcije šuma

Sredstva za jednostavnu biološku reprodukciju šuma koriste se za radove pod kojim se, podrazumijeva: izrada šumskogospodarskih osnova, projekata za izvođenje, priprema zemljišta za prirodnu obnovu, pošumljavanje površina nastalih nakon čistih sječa, novonastalih paljevina, odabiranje i doznaka stabala za sječu, njegu i čišćenje šumskih kultura i šuma, zaštitu šuma od uzročnika biljnih bolesti i štetočina, požara i protupravnog prisvajanja, proizvodnju šumskog sjemena i šumskog sadnog materijala, izgradnju šumskih cesta, unapređenje lovstva, čuvanje šuma, kao i za druge potrebe sa ciljem osiguranja trajnosti gospodarenja šumama.

Sredstva za jednostavnu biološku reprodukciju državnih šuma osiguravaju šumsko gospodarska društva izdvajanjem najmanje 10% od ukupno ostvarenog prihoda prodajom drvnih sortimenata i vrijednosti drveta upotrijebljenog za vlastite potrebe, kao i prihoda ostvarenih prodajom sporednih šumskih proizvoda.

Radi osiguranja materijalnih i drugih uvjeta za rekonstrukciju degradiranih i izdanačkih šuma, pošumljavanja goleti i krša (proširena reprodukcija), kao i za unapređenje općekorisnih funkcija šuma, šumsko gospodarska društva izdvajaju sredstva po stopi od 3% od ukupno ostvarenog prihoda prodajom drvnih sortimenata i vrijednosti drveta upotrijebljenog za vlastite potrebe, kao i prihoda ostvarenih prodajom sekundarnih šumskih proizvoda.

U tablici šumsko uzgojnih radova vidljiva je vrsta radova , obuhvaćena površina, u cilju osiguranja jednostavne i proširene biološke reprodukcije šuma i unaprjeđenja općekorisnih funkcija šuma.

Za plan šumsko-uzgojnih radova po toj osnovi predviđeni su sljedeći šumsko uzgojni radovi:

Kategorija šuma	Br.	VRSTA RADOVA	DRVVAR	GLAMOČ	B.GRAHOVO	KUPRES	LIVNO	TOMISLAVGRAD	UKUPNO
			Površina	Površina	Površina	Površina	Površina	Površina	Površina
			ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1000	1	Pošumljavanje	0,00	174,00	24,00	0,00	0,00	30,00	228,00
	2	Popunjavanje prirodnog podmlatka	20,00	28,50	0,00	3,00	0,00	0,00	51,50
	3	Sanacija požarišta	0,00	0,00	16,11	0,00	0,00	0,00	16,11
	5	Njega prirodnog podmlatka	150,00	630,00	0,00	0,00	25,00	40,00	845,00
	6	Priprema zemljišta za prirodno pomlađivanje	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	UKUPNO ZA KATEGORIJU 1000		170,00	832,50	40,11	3,00	25,00	70,00	1.140,61
3000	1	Pošumljavanje	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	20,00	20,00
	3	Popunjavanje šumskih zasada(kultura)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	10,00	10,00
	4	Njega šumskih zasada (kultura)	0,00	0,00	0,00	30,00	70,00	30,00	130,00
UKUPNO ZA KATEGORIJU 3000			0,00	0,00	0,00	30,00	70,00	60,00	160,00
4000	1	Pošumljavanje	0,00	30,00	0,00	3,00	100,00	0,00	133,00
	2	Sanacija požarišta	0,00	0,00	3,96	0,00	0,00	0,00	3,96
	3	Popunjavanje šumskih zasada(kultura)	0,00	0,00	0,00	0,00	10,00	0,00	10,00
	4	Njega šumskih zasada (kultura)	0,00	0,00	0,00	0,00	50,00	0,00	50,00
UKUPNO ZA KATEGORIJU 4000			0,00	30,00	3,96	3,00	160,00	0,00	196,96
5000	1	Pošumljavanje	30,00	10,00	90,00	15,00	0,00	150,51	295,51
	Riperanje tla-priprema tla za pošumljavanje		0,00	0,00	150,00	0,00	0,00	0,00	150,00
UKUPNO ZA KATEGORIJU 5000			30,00	10,00	240,00	15,00	0,00	150,51	445,51
6000	1	Pošumljavanje	0,00	216,51	0,00	20,00	182,00	0,00	418,51
	2	Popunjavanje	0,00	0,00	0,00	0,00	8,00	0,00	8,00
UKUPNO ZA KATEGORIJU 6000			0,00	216,51	0,00	20,00	190,00	0,00	426,51
TOTAL			200,00	1.089,01	284,07	71,00	445,00	280,51	2.369,59

3.3. Plan sječa

Trogodišnji plan sječa napravljen je za svaku šumariju zasebno i sumarno za cijelo Društvo. Podloga za plan sječa po šumarijama su podatci iz šumsko gospodarskih osnova utemeljenih na: ukupnim drvnim zalihama, normalnim drvnim zalihama (optimalne drvne zalihe), godišnjem prirastu i predloženom sječivom etatu za svaku gospodarsku klasu ili uređajni razred.

Za određivanje jednogodišnjeg sječivog etata prethodila je detaljna analiza planiranih i realiziranih dosadašnjih sječa za svaku šumariju od početka važnosti osnove do sada i oni su sastavni dio trogodišnjeg plana. Za svaku poslovnu godinu donose se jednogodišnji planovi sječe sadržani u planu gospodarenja i predstavljaju prosječnu količinu sječivog etata za razdoblje od deset godina.

U planu za 2019-2021. godinu predviđen sječivi etat od 1.715.035,87 m³ krupnog drva ili 1.411.454,00 m³ neto drvne mase. Od ukupnih količina krupnog drva 1.142.348,87 ili 67% četinjača, te 572.687,00 ili 33% listača. U neto vrijednostima u redovnoj sjeći predviđena je sječa četinjača 390.824,00 m³ (neto) ili 66%, odnosno 480.630,00 m³ listača (neto) ili 34%. Detaljno prikazano u tablicama *Plan sječa krupnog drveta i neto mase drvnih sortimenata* za sve organizacijske jedinice i po vrstama drvnih sortimenata.

Ovaj plan sječa odnosi na redovnu sječu idrvne zalihe. Kako je planom predviđeno i deminiranje šumske površine postoji mogućnost, ukoliko se izvrši deminiranje, u narednom uređajnom razredu povećanje mogućih sječivih površina, a samim tim i mase drvnih sortimenata iz tih odjela. Ukupna drvna masa ovisit će naravno o veličini odjela koji će se deminirati i strukturi sortimenata iz tih odjela. S obzirom da se u tim odjelima duže vremensko razdoblje nije vršila sječa drvnih sortimenata postoji mogućnost da je drvna zaliha i prirast znatno veći od predviđenog, što omogućuje znatno veći sječivi etat po ha od sječivog etata u redovnim sječama.

Planske količine neto drvne mase u planu su razrađene po vrstama drveta i kvalitativnim drvnim sortimentima, što će olakšati i omogućiti bolju procjenu i realizaciju finansijskog plana i plana prodaje.

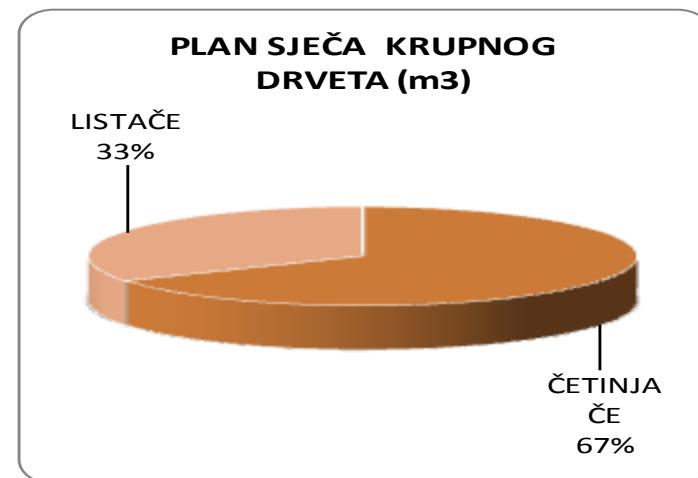
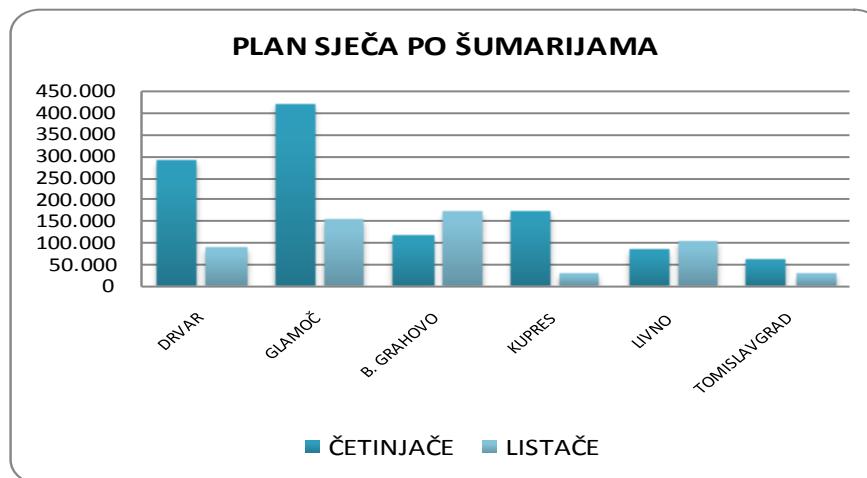
Zbog sve prisutnijeg problema odlaska radne snage, kako na prostoru kojim gospodari Društvo tako i u okruženju, osobito izraženo kod radova na sjeći i izvozu drvnih sortimenata i kontinuiranoj dinamici proizvodnje, tijekom planiranog trogodišnjeg razdoblja od 2019.-2021. god. planira se uvođenje novih tehnologija i ispitivanje postignutih rezultata u procesu sječe i izvoza drvnih sortimenata primjenom strojne sječe i kombinirane strojne i klasične sječe. U cilju upotebe suvremenih tehnologija planira se provedba uvođenja harvestera i forvardera u:

- a) u kulturi gdje nije bilo prve prorede
- b) kulturi gdje je u proteklom uređajnom periodu provedena prva proreda
- c) prirodnoj sastojini bora
- d) u izdanačkoj šumi
- e) u visokoj šumi bukve, jеле i smreke

S obzirom na specifičnost i kompleksnost primjene strojne sječe moguća su određena odstupanja kako u vrsti i projektiranju kod građevinskih radova (izrada novih vlaka i drugi zahvati kako bi se strojna sječa mogla izvesti) i drvnoj masi doznake (specifičnost zahvata zahtijevat će drugačiji pristup doznaci). Odabrane reprezentativne plohe ili odjeli gdje će se vršiti primjena strojne sječe bit će odabrani ovisno o prikladnosti istih za takvu vrstu radova čime se javlja mogućnost da isti nisu sadržani u planu sječe. Izvršiti će se nadopuna plana sječe ukoliko se za to ukaže potreba. U procesu sječe i izvoza drvnih sortimenata planira se uvođenje, edukacije i obuke (licenciranje) radnih ekipa za sječu i izvoz u vlastitoj režiji, u šumarijama koje budu najpogodnije za uvođenje novih tehnologija, u cilju kontinuirane i održive razine proizvodnje. Nakon cost benefit analize navedenog pilot projekta Uprava Društva će donijeti odluke o nastavku ili odustajanju od takovog načina radova na terenu.

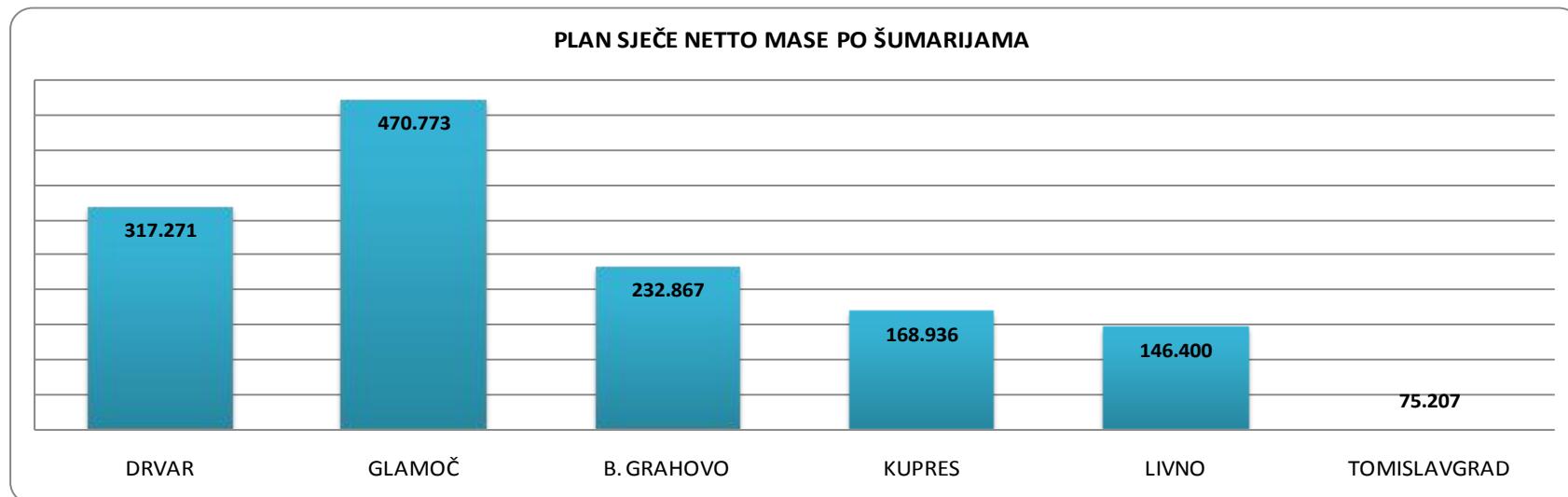
Plan sječa u krupnom drvetu

ŠUMARIJA	PLAN SJEČA KRUPNOG DRVETA u m ³					
	ČETINJAČE		LISTAČE		UKUPNO (2+5)	SUMA
	Visoke šume	Visoke šume	Izdanačke šume	Ukupno(3+4):		
1	2	3	4	5	6	10
DRVAR	292.005	88.730,00	0,00	88.730,00	380.735,00	380.735,00
GLAMOČ	418.089	150.212,00	2.671,00	152.883,00	570.972,00	570.972,00
B. GRAHOVO	117.910	165.128,00	4.302,00	169.430,00	287.339,87	287.339,87
KUPRES	172.364	28.330,00	1.937,00	30.267,00	202.631,00	202.631,00
LIVNO	82.124	97.112,00	4.282,00	101.394,00	183.518,00	183.518,00
TOMISLAVGRAD	59.857	17.607,00	12.376,00	29.983,00	89.840,00	89.840,00
UKUPNO:	1.142.348,87	547.119,00	25.568,00	572.687,00	1.715.035,87	1.715.035,87

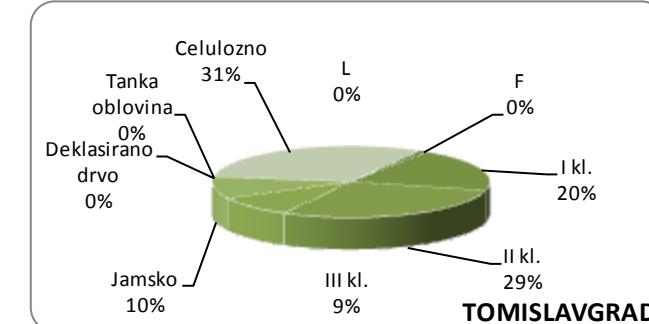
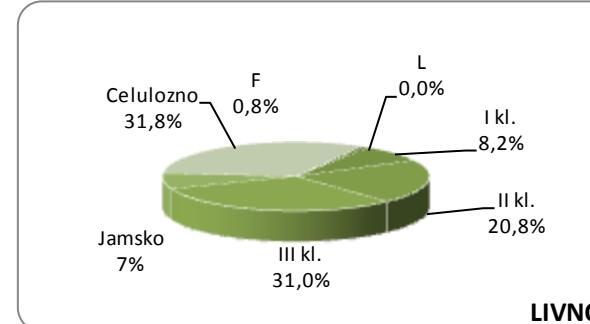
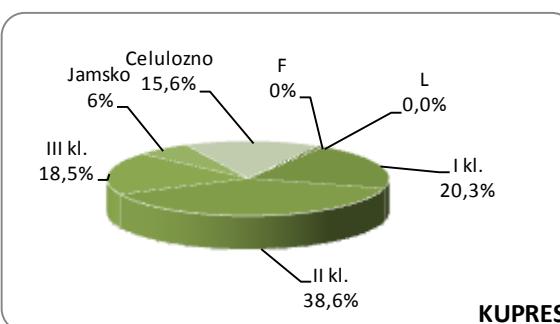
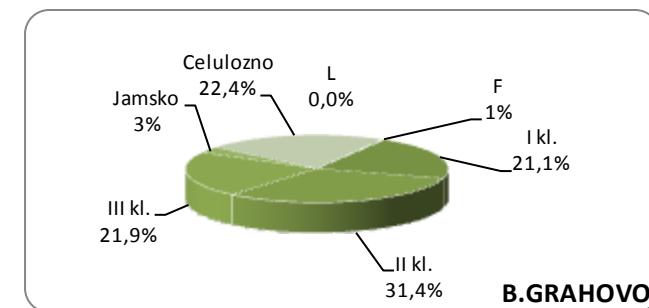
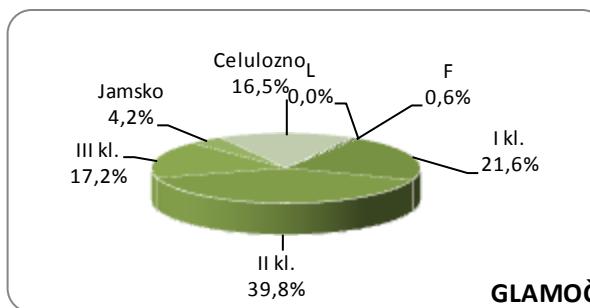
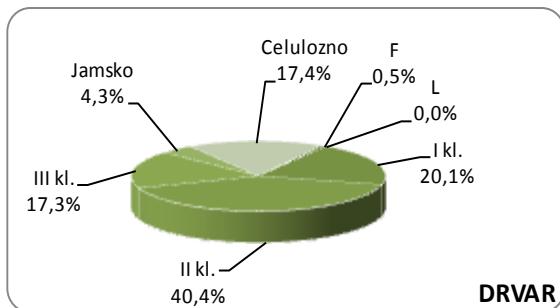
Plan proizvodnje neto mase redovna sječa (po sortimentima)

Šumarija	Sortiment	SORTIMENTI m3 (NETTO)										UKUPNO (8+13)	
		TRUPCI					deklasirano	Tanka oblovina	Celulozno	Ogrijevno			
		F	L	I kl.	II kl.	III kl.	Jamsko						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	11	12	13	14	
DRVAR	Ukupno	2.678	0	52.403	105.779	53.177	10.459	0	0	42.355	50.420	317.271	
GLAMOČ	Ukupno	2.977	1.196	76.526	144.034	76.777	14.097	0	0	55.722	99.444	470.773	
B. GRAHOVO	Ukupno	497	185	25.381	38.652	33.269	2.745	0	0	20.920	111.218	232.867	
KUPRES	Ukupno	1.277	0	30.226	56.869	28.594	9.073	0	0	22.487	20.410	168.936	
LIVNO	Ukupno	887	0	5.948	15.424	30.169	4.620	0	0	19.772	69.580	146.400	
TOMISLAVGRAD	Ukupno	419	0	9.881	14.456	4.794	4.909	0	0	15.562	25.186	75.207	
UKUPNO:		8.735	1.381	200.365	375.214	226.780	45.903	0	0	176.818	376.258	1.411.454	

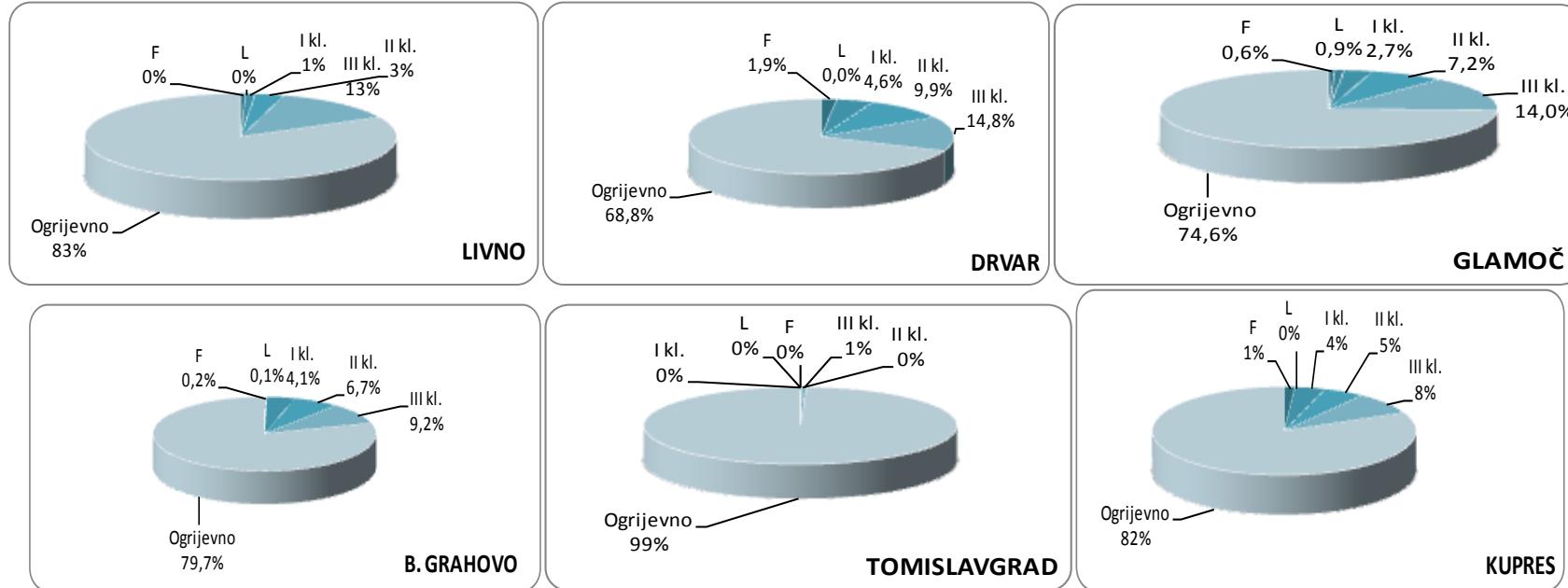
Plan proizvodnje neto četinjače redovna sječa

Šumarija	Vrsta drveta	SORTIMENTI m ³ (NETTO)											UKUPNO (3-13)	
		TRUPCI						Ukupno tehnike	Deklasiran o drvo	Tanka oblovina	Celulozno	Ogrijevno	Ukupno ostalo	
		F	L	I kl.	II kl.	III kl.	Jamsko							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	12	13		14	
DRVAR	Četinjače	1.314	0	49.068	98.508	42.315	10.459	201.664	0	0	42.355	0	42.355	244.019
GLAMOČ	Četinjače	2.180	0	72.881	134.415	58.133	14.097	281.706	0	0	55.722	0	55.722	337.428
B. GRAHOVO	Četinjače	235	0	19.699	29.322	20.486	2.745	72.487	0	0	20.920	0	20.920	93.407
KUPRES	Četinjače	944	0	29.293	55.610	26.578	9.073	121.498	0	0	22.487	0	22.487	143.985
LIVNO	Četinjače	467	0	5.108	12.905	19.252	4.620	42.352	0	0	19.772	0	19.772	62.124
TOMISLAVGRAD	Četinjače	419	0	9.876	14.426	4.669	4.909	34.299	0	0	15.562	0	15.562	49.861
Ukupno:		5.559	0	185.925	345.186	171.433	45.903	754.006	0	0	176.818	0	176.818	930.824

Plan proizvodnje neto listače redovna sječa

Šumarija	Vrsta drveta	SORTIMENTI m ³ (NETTO)									
		TRUPCI					Ukupno tehnike	Celulozno	Ogrijevno	Ukupno ostalo	UKUPNO (3-13)
		F	L	I kl.	II kl.	III kl.					
1	2	3	4	5	6	7					14
DRVAR	Listače	1.364	0	3.335	7.271	10.862	22.832	0	50.420	50.420	73.252
GLAMOČ	Listače	797	1.196	3.645	9.619	18.644	33.901	0	99.444	99.444	133.345
B. GRAHOVO	Listače	262	185	5.682	9.330	12.783	28.242	0	111.218	111.218	139.460
KUPRES	Listače	333	0	933	1.259	2.016	4.541	0	20.410	20.410	24.951
LIVNO	Listače	420	0	840	2.519	10.917	14.696	0	69.580	69.580	84.276
TOMISLAVGRAD	Listače	0	0	5	30	125	160	0	25.186	25.186	25.346
Ukupno:		3.176	1.381	14.440	30.028	55.347	104.372	0	376.258	376.258	480.630

Analizirati sklapanje višegodišnjih kupoprodajnih ugovora sa kupcima na period od 3 do 5 godina, te donijeti odluku o tome, u cilju unaprjeđenja suradnje sa drvoprerađivačima. Višegodišnji kupoprodajni ugovori našim kupcima će omogućiti dodatnu sigurnost i trajnost snabdijevanja sirovinom, a samim time i kvalitetnije planiranje njihovih poslovnih aktivnosti, planiranja investicija te poticanje proizvodnje finalnih proizvoda.

Uložiti dodatne napore na iskorištavanju sekundarnih šumskih proizvoda, izradu potrebne dokumentacije, analizu tržišta u cilju pozicioniranja proizvoda na tržištu. Iznaći mogućnost za lovno turističke aranžmane (razne vrste lova i ribolova, smještaj, turistički obilasci kraja, foto safari, iznajmljivanje postojećih šumskih objekata i drugo.) Nastojati ugovoriti poslovnu suradnju sa većim brojem domaćih i stranih postojećih lovno turističkih agencija. Sve s ciljem veće iskorištenosti materijalnih, prirodnih i ljudskih resursa koji već postoje u Društvu te ostvarivanje značajnije ekonomske koristi od istih.

Pojačati marketinške aktivnosti na prodaji proizvoda i usluga rasadnika Pržine (šumskog sadnog materijala, hortikulturnog materijala te usluga planiranja i izvedbe uređenja okoliša). Tendencija uspostavljanja trajnijih poslovnih odnosa sa trgovackim društvima koja u svom djelokrugu poslovanja sadrže maloprodaju ukrasnog bilja za vrt i okućnicu (trgovacki lanci, vrtlarije, poljoprivredne apoteke i slično). Intenzivirati promidžbene aktivnosti u dijelu maloprodaje navedenih sortimenata po Šumarijama.

Očekivanja od planiranog sistema prodaje

Novi sistem prodaje omogućit će:

- veću transparentnost u prodaji
- povećanje prihoda od prodaje drvnih sortimenata i sekundarnih šumskega proizvoda kao i rasadničarske proizvodnje i pružanja usluga
- povećanje prihoda povećanjem točnosti kod klasiranja drvnih sortimenata
- povećanjem prihoda odvajanjem trupaca visoke vrijednosti i njihova prodaja po stvarnim tržišnim vrijednostima
- formiranje realnih tržišnih cijena u odnosu na okruženje i bolje pozicioniranje Društva, na postojećem tržištu
- Ovakav način prodaje omogućiti će brži institucionalni razvoj te poboljšanje ekonomičnosti i profitabilnosti Društva kao i održivo gospodarenje šumama i šumskim zemljишtem.

3.5. Plan deminiranja i održavanja puteva

U cilju izgradnje pristupa svim šumskim površinama, poboljšanju otvorenosi šuma radi neometanog gospodarenja šumama potrebno je postupno i u kontinuitetu održavati i vršiti rekonstrukciju šumskih prometnica, te kontinuirano uklanjanje minskih polja. Miniranost površina je jedan od najvećih problema s kojim se Šumsko gospodarsko društvo "Hercegbosanske šume" d.o.o. Kupres susreće, koji negativno utječe na gospodarenje šumama, predstavlja potencijalnu opasnost za zdravstveno stanje šuma, nemogućnost intervencija kod pojave, širenja šumskih požara na tom području i potencijalnu opasnost za ljudski život. Društvo je aktivno uključeno u aktivnosti uklanjanja mina odnosno oslobađanju površina za koje se smatra da su zagađene minama. Od ukupne površine šuma i šumskog zemljišta na prostoru Hercegbosanske županije, sumnjivo je oko 35 000 ha ili 12 %, od čega na površine prekrivene šumom otpada oko 22 000 ha. Na toj površini je "zarobljeno" više od 5 200 000 m³drvne mase krupnog drveta. Do danas su uložena značajna sredstva za deminiranja a 2016. i 2017. pristupilo se uklanjanju mina pomoću nove land release metode (metoda ciljanog deminiranja) koja podrazumijeva ulaganje velikih napora u prikupljanje informacija, ciljano i sistematsko deminiranje. Primjena navedene metode bi se trebala nastaviti i za novo planirano trogoišnje razdoblje.

U razdoblju izrade trogodišnjeg plana poslovanja za 2019.-2021. godini novčana sredstava namijenjena za deminiranje planirana su na direkciji (nakon utvrđenih prioriteta područja za deminiranje ista će biti raspoređena po organizacijskim jedinicama). Uprava društva će nakon prispjelih projekata i zapisnika minskih polja kao i drvne mase u pojedinim odjelima odredila prioritete deminiranja. U procesu deminiranja odjela naglasak je na aktivnosti izviđanja sumnjivih površina, koji sa manjim finansijskim ulaganjima može donijeti značajne koristi za Društvo.

U tu svrhu trogodišnjim planom je predviđeno deminirati 400.000,00 m² a predviđena sredstva će ovisiti o metodama (načinima) deminiranja i biti će evidentirana u godišnjim planovima poslovanja. Sredstva će se raspoređivati u skladu sa potrebama i prioritetima sigurnosti i održivosti (trajnosti) gospodarenja Društva. Ukoliko se osiguraju sredstva iz drugih izvora financiranja, povećati će se i površina za deminiranje.

Analiziramo li prethodno razdoblje vidimo da su tijekom 2016. godine izdvojena vlastita srestva za deminiranje površina od zagađenosti minama u iznosu od 1.080.000,00 KM. Uložena sredstva za deminiranje sumnjivih površina po šumarijama su; šumarija Tomislavgrad , uložena sredstva za oslobađanje sumnjivih površina od mina su u iznosu od 198.210,44KM, šumarija Livno, uložena sredstva za oslobađanje sumnjivih površina od mina su u iznosu od 588.533,90KM, šumarija Kupres, uložena sredstva za oslobađanje sumnjivih površina od mina su u iznosu od 293.255,66KM. Na projektu MSP-017-(Velika Drežnica –Šujička poljana) koja obuhvaća šumsko gospodarsko područje Kupresa i Tomislavgrada izvršene su slijedeće radnje :

- Istražne staze u ciljanoj istrazi u površini od 60.322 m²
- Istražne staze u sistematskoj istrazi u površini od 69.404 m²
- Radnje deminiranja izvršene na površini od 35.245 m²
- Kontrola kvalitete pregleda površina od 15.580 m²
- Izvršena su 42 uništavanja (paljena) pronađenih mina

Završetkom postupka deminiranja MSP-17, oslobođena površina šuma i šumskog zemljišta proglašit će se čistom od mina u površini 380 ha za područje Tomislavgrada i površina od cca 520 ha za područje Kupresa. U 2016. godini , na području kojim gospodari šumarija Livno, započet je postupak uklanjanja mina na području Korična-Golija, koji je nazvan MSP -20.

Tijekom 2017. godine izdvojena su vlastita srestva za deminiranje površina od zagađenosti minama u iznosu od 1.278.998,00 KM. Uložena sredstva za deminiranje sumnjivih površina po šumarijama su;

- Šumarija Bosansko Grahovo , uložena sredstva za oslobađanje sumnjivih površina od mina su u iznosu od 230.000,00KM,
- Šumarija Livno, uložena sredstva za oslobađanje sumnjivih površina od mina su u iznosu od 839.998,00KM,
- Šumarija Kupres, uložena sredstva za oslobađanje sumnjivih površina od mina su u iznosu od 9.000,00KM,
- Rasadnik Pržine, uložena sredstva za oslobađanje sumnjivih površina od mina su u iznosu od 200.000KM

Utrošena finacijska sredstva za tehničko izviđanje u 2017. god.su projekti: Gnjet Risovac odjel 8 i Gnjet Risovac odjel 10., projekt Rasadnik Pržine, i Rasadnik Pržine 1.

Utrošena finacijska sredstva za ciljanu sistematsku istragu za 2017. god su: na projektu MSP-017 (Velika Drežnica –Šujičke poljane), MSP 020 (Koričina-Golija), MSP 037(Mliništa-Paripovac).

Tijekom 2018. utrošena sredstva za deminiranje su u trenutku izrade trogodišnjeg plana iznosila:

- Šumarija Glamoč, uložena sredstva za oslobađanje sumnjivih površina od mina su u iznosu od 1.101.030,00 KM
- Šumarija Kupres, uložena sredstva za oslobađanje sumnjivih površina od mina su u iznosu od 120.000,00 KM
- Šumarija B.Grahovo, uložena sredstva za oslobađanje sumnjivih površina od mina su u iznosu od 320.000,00 KM
- Na Direkciji knjižena sredstva u iznosu od 48.000,00 KM
- Šumarija Livno, uložena sredstva za oslobađanje sumnjivih površina od mina su u iznosu od 200.000,00 KM

Ukupno za 2018. god. će biti cca 2.000.000,00 KM, uložena sredstva za oslobađanje sumnjivih površina od mina.

Troškovi za deminiranje su bili znatno viši od planiranih troškova, a isti su uvjetovani procjenom i odlukom Uprave društva o mogućnostima ulaganja u deminiranje uz održavanje finacijske stabilnosti poduzeća gdje je, bez narušavanja likvidnosti, omogućeno izdvajanje većih novčanih sredstva za deminiranje.

S obzirom da je jedan dio procesa deminiranja započeo u 2016. god, nastavio sa aktivnostima u 2017. i početkom 2018, tek nakon završetka procesa, detaljno će biti poznate prijeđene i minama oslobođene površine.

Tijekom 2017. u suradnji s Općinom Kupres, razvija se projekt za deminiranje površine u Općini Kupres, GJ Malovan Želivodić, u cilju apliciranja na natječaj za dodjelu sredstava Japanske Ambasade u BiH, koji na žalost nije ušao u sustav financiranja, no Društvo će i dalje sudjelovati u mogućim projektnim prijedlozima i surađivati sa drugim institucijama u cilju osiguranja finacijskih sredstava neophodnih za nastavak aktivnosti deminiranja.

Podaci o izgradnji, održavanju puteva, protupožarnih puteva i vlaka nalaze se u tablicama pod poglavljem 6.3.

FINANCIJSKI PLAN POSLOVANJA

2019 - 2021

4. Financijski plan

Podaci za izradu financijskog plana uzimaju se temeljem ostvarenja i podataka iz financijskih izvještaja i bilance za prethodne poslovne 2016., 2017. i 2018. god. koji služe kao analiza prethodnog stanja a za buduće plansko razdoblje podataka dobivenih na bazi važećih šumsko gospodarskih osnova šumarija i iz njih pripadajućih veličina za planove gospodarenja, projekcije veličina iz rasadnika Pržine, važećeg cjenika drvnih i ostalih sortimenata, projektnih veličina i projekcija financijskih veličina.

Za novo plansko razdoblje došlo je do povećanja cijena drvnih sortimenata, povećanja planske cijene za radove na sjeći i izvozu drvnih sortimenata, značajnije izmjene postotnog udjela prodaje na panju i prodaje na putu, povećan je prosječan broz zaposlenih što utječe na značajne promjene ukupnih prihoda i rashoda.

Financijski plan obuhvaća:

- Plan ukupnih prihoda
- Plan prihoda po šumarijama
- Plan prihoda po sortimentima – četinjače redovna sječa
- Plan prihoda po sortimentima – listače redovna sječa
- Plan prihoda od lova
- Plan prihoda od prodaje sadnog materijala i rasadničarskih usluga
- Plan ulaganja u stalna sredstva.
- Plan ulaganja u stalna sredstva po organizacijskim jedinicama
- Plan troškova šumske uzgojnog radova
- Plan troškova zaštite šuma
- Plan ukupnih rashoda
- Plan dobiti
- Plan sredstava za jednostavnu i proširenu biološku reprodukciju šuma

U plan prihoda od drva prikazan je prihod po sortimentima i to prihod od prodaje drvnih sortimenata na tvrdom putu i prodajom drvnih sortimenata na panju. Plan troškova sječe, izvlačenja i prijevoza drvnih sortimenata, kao i plan troškova deminiranja i održavanja putova sadržan je u istim tabelama u Planu proizvodnje. U plansku cijenu sječe i izvlačenja, te cijene trupaca nije uračunat PDV. U planu za 2019.-2021. godinu u tablicama plana prihoda, prihodi su razvrstani na prihode iz redovne sječe po šumarijama, te je u zbirnoj tablici od ukupnog prihoda drva umanjen prihod drva za 9% na panju u skladu sa Zakonom o šumama HBŽ. (izdvajanje naknade za šume).

Plan ukupnih prihoda predstavlja umnožak planirane proizvodnje i važeće cijene drvnih sortimenata, dok ostali izvori prihoda imaju manji udio u planiranju ukupnog prihoda. Planirani ukupan prihod prikazan je po slijedećim kriterijima:

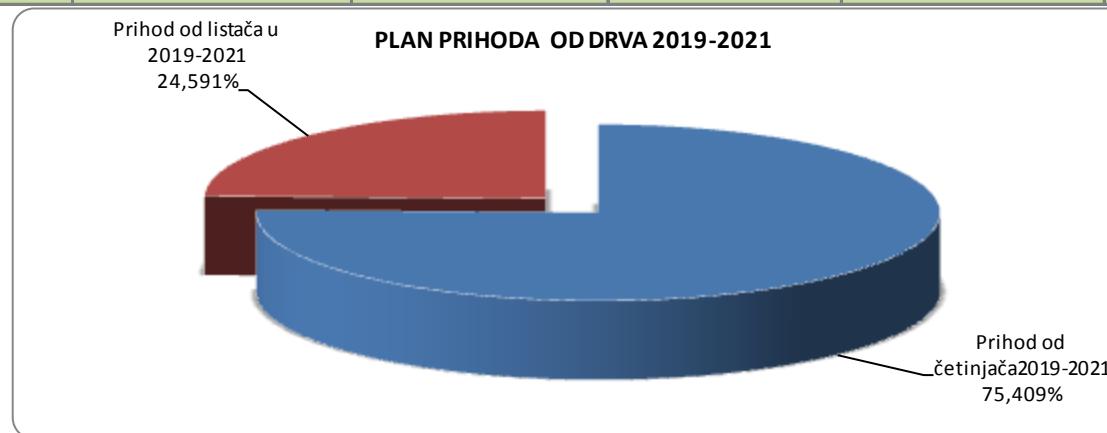
- Prema mjestu ostvarenja – Šumariji odnosno organizacijskoj jedinici
- Prema vrsti drvnih sortimenata

Plan ulaganja u stalna sredstva (investicije) prikazan je za svaku organizacijsku jedinicu posebno. Razlog ovakvog prikazivanja leži u specifičnosti svake od organizacijskih jedinica. Planirane investicije prikazane su po šumarijama u pripadajućim tablicama.

Tablica ukupnih troškova sadržava: troškove sječe, izvlačenja i prijevoza, troškove šumske uzgojnog radova, troškove zaštite šuma, troškove deminiranja i održavanja putova i vlaka, troškove bruto plaća, rezerviranja uskladjena sa međunarodnim računov.stand.37 (rezerviranja, nepredvidive obveze i nepredvidiva imovina) uskladjena sa Zakonom o porezu na dobit čl. 12. priznavanje rezerviranja i čl.14. rashodi nastali po osnovi otpisa sumnjivih i spornih potraživanja, troškove amortizacije, šumskih doprinosa i ostale troškove.

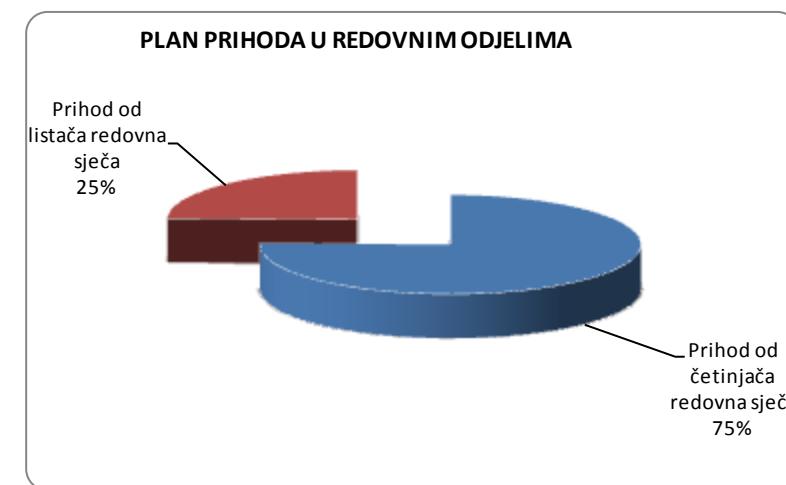
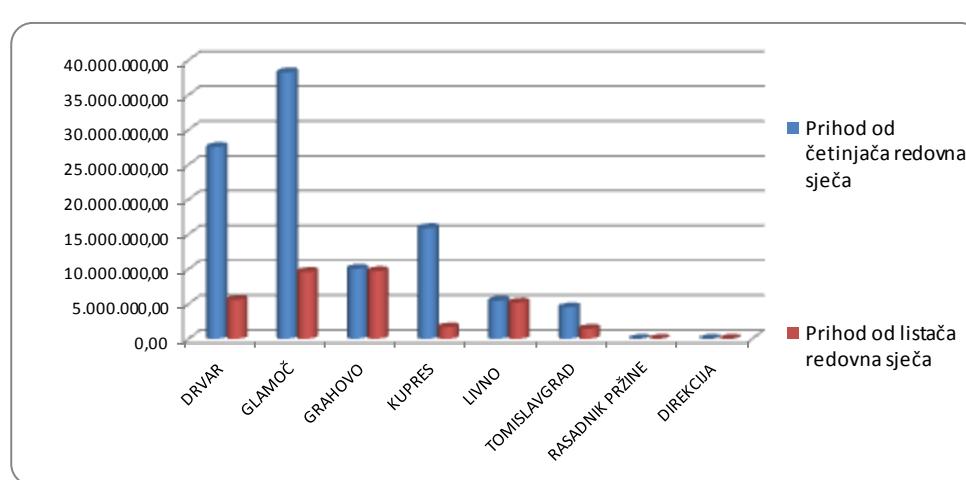
4.2. Plan ukupnih prihoda od prodaje drvnih sortimenata

Poslovna jedinica	PLAN PRIHODA U 2019-2021 Godina		Ukupan prihod od drva	Ukupan prihod minus (-) 9% od prihoda na panju	Stvarni ukupni prihod od drva
	Prihod od četinjača2019-2021	Prihod od listača u 2019-2021			
DRVAR	27.531.565,10	5.590.136,00	33.121.701,10	2.386.783,96	30.734.917,14
GLAMOČ	38.255.948,00	9.595.700,00	47.851.648,00	3.431.960,82	44.419.687,18
GRAHOVO	10.061.840,90	9.714.514,00	19.776.354,90	1.343.479,23	18.432.875,67
KUPRES	15.893.828,00	1.651.361,00	17.545.189,00	1.285.572,78	16.259.616,22
LIVNO	5.466.946,00	5.193.336,00	10.660.282,00	745.764,93	9.914.517,07
TOMISLAVGRAD	4.504.865,00	1.424.982,00	5.929.847,00	426.939,39	5.502.907,61
RASADNIK PRŽINE	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
DIREKCIJA	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
UKUPNO:	101.714.993,00	33.170.029,00	134.885.022,00	9.620.501,11	125.264.520,89

4.3. Plan ukupnih prihoda od prodaje drvnih sortimenata 2019/2021

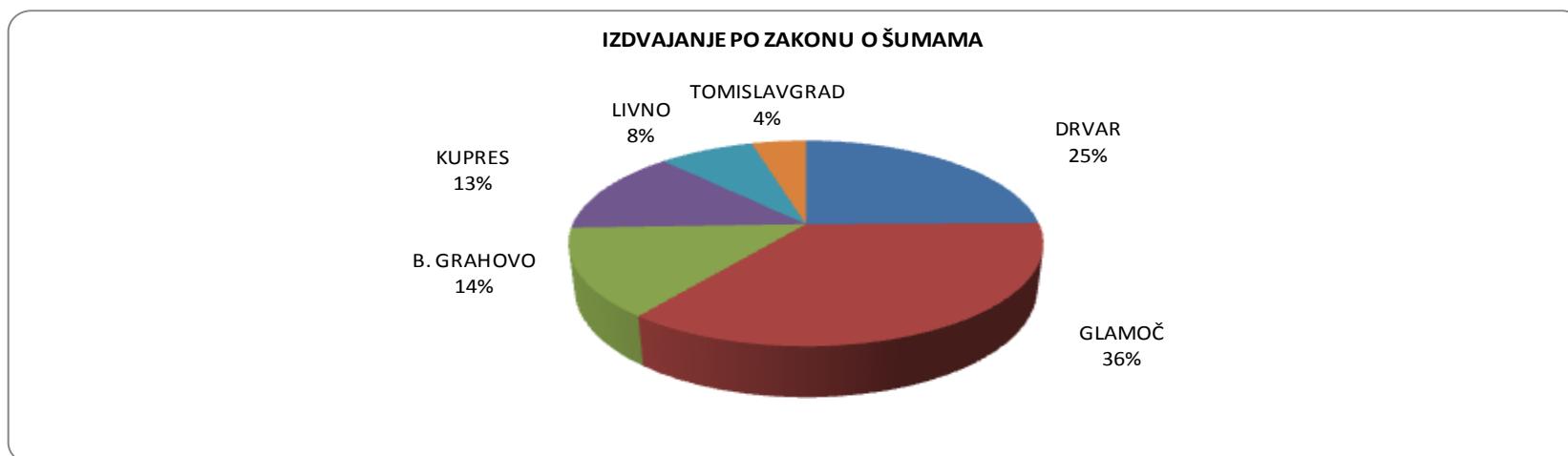
Poslovna jedinica	PLAN PRIHODA U REDOVnim ODJELIMA		Sveukupan prihod od drva u redovnoj sjeći
	Prihod od četinjača redovna sječa	Prihod od listača redovna sječa	
DRVAR	27.531.565,10	5.590.136,00	33.121.701,10
GLAMOČ	38.255.948,00	9.595.700,00	47.851.648,00
GRAHOVO	10.061.840,90	9.714.514,00	19.776.354,90
KUPRES	15.893.828,00	1.651.361,00	17.545.189,00
LIVNO	5.466.946,00	5.193.336,00	10.660.282,00
TOMISLAVGRAD	4.504.865,00	1.424.982,00	5.929.847,00
RASADNIK PRŽINE	0,00	0,00	0,00
DIREKCIJA	0,00	0,00	0,00
UKUPNO:	101.714.993,00	33.170.029,00	134.885.022,00

4.6. Izdvajanja naknade za korištenje državnih šuma po Zakonu o šumama HBŽ-e

Prihod na panju i izdvajanje 9% po zakonu o šumama HBŽ

Šumarija	Prihod od četinjača na panju	Prihod od Listača na panju	Ukupni prihod na panju	Izdvajanja po zakonu hbž-e o šumama 9%
1	2	3	4	5
DRVAR	22.399.990	4.119.832	26.519.822	2.386.783,96
GLAMOČ	31.236.726	6.896.172	38.132.898	3.431.960,82
B. GRAHOVO	8.024.524	6.903.023	14.927.547	1.343.479,23
KUPRES	13.032.697	1.251.445	14.284.142	1.285.572,78
LIVNO	4.321.531	3.964.746	8.286.277	745.764,93
TOMISLAVGRAD	3.727.054	1.016.717	4.743.771	426.939,39
Ukupno:	82.742.521,82	24.151.935,00	106.894.456,82	9.620.501,11

4.7. Plan prihoda od lova

Plan prihoda gospodarenja lovištima

Poslovna jedinica	prihodi od izlazne dozvole	kom	Prihodi od odstrela MEDVJEDA	kom	Prihod od odstrela Srnjak	kom	Prihodi od odstrela VUKA	kom	Prihodi od odstrela VEPRA	kom	Prihodi od odstrela DIVOJARCA	kom	Prihodi od odstrela TETRIJEBA	kom	UKUPNI PRIHOD
DRVAR	900,00	0,00	0,00	6,00	1.800,00	3,00	3.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3,00	6.000,00		11.700,00
GLAMOČ	900,00	6,00	30.000,00	6,00	1.800,00	9,00	9.000,00	12,00	6.000,00	0,00	0,00	12,00	24.000,00		71.700,00
GRAHOVO	990,00	3,00	15.000,00	6,00	1.800,00	9,00	9.000,00	12,00	6.000,00	6,00	6.000,00	9,00	18.000,00		56.790,00
KUPRES	900,00	6,00	30.000,00	0,00	0,00	6,00	6.000,00	12,00	6.000,00	0,00	0,00	9,00	18.000,00		60.900,00
LIVNO	900,00	3,00	15.000,00	6,00	1.800,00	6,00	6.000,00	12,00	6.000,00	3,00	3.000,00	3,00	6.000,00		38.700,00
TOMISLAVGRAD	900,00	3,00	15.000,00	3,00	900,00	3,00	3.000,00	3,00	1.500,00	6,00	6.000,00	0,00	0,00		27.300,00
DIREKCIJA	900,00	9,00	45.000,00	12,00	3.600,00	9,00	9.000,00	18,00	9.000,00	0,00	0,00	12,00	24.000,00		91.500,00
UKUPNO:	6.390,00	30,00	150.000,00	39,00	11.700,00	45,00	45.000,00	69,00	34.500,00	15,00	15.000,00	48,00	96.000,00		358.590,00

Izlovljavanje divljači iz lovišta odnosi se na godišnji plan gospodarenja koji odgovara brojnom stanju jedne populacije i očuvanju te vrste. Plan prihoda od lova je baziran na temelju mogućnosti u lovištima našeg šumsko gospodarskog područja. Donesen je Federalni zakon o lovu i podzakonski akti, a u procesu je implementacija županijskih akata, čime se stvara zakonska platforma kojom će se omogućiti kontinuirano i kvalitetno gospodarenje lovištem. Sve ovo su bili nužni preduvjeti da bi se moglo planski djelovati i pokrenuti lovno gospodarenje u Društvu. Poseban problem čini nepotpisana konvencija o zaštiti ugroženih vrsta divljači i predstavlja prepreku za dobivanje izvozne dozvole tzv. "CITESA" za izvoz trofeja u zemlje EU-e, što značajno djeluje na lovno gospodarenje i ostvarenje zadanih planova. U cilju unaprijeđenja potrebno je uspostaviti kvalitetnu suradnju sa policijom, inspektorima, lovačkim društvima, posvetiti posebnu pozornost projektiranju, donošenju potrebne legislative, opemanju potrebnom opremom, edukaciji zaposlenika, te nomadima u svim lovištima jer su uzročnici raznih bolesti i požara.

4.8. Plan prihoda od prodaje sadnog materijala i rasadničarskih usluga

Cilj rasadničarske proizvodnje rasadnika u sastavu ŠGD je zadovoljavanje potreba za sadnim materijalom za pošumljavanjem područja kojim gospodari ŠGD. Kapacitet rasadnika „Pržine“ je dovoljno velik da zadovolji potrebe za sadnim materijalom ne samo područja kojim gospodari ŠGD nego i mnogo šire.

Potreba za reprodukcijskim materijalom u ŠGD prema podacima za pošumljavanje po šumarijama odnosi se na sadnice jеле i bukve, znatno manje iz kategorije plemenitih listača. Svesni činjenica poput: dobrog prirodnog pridolaska listača u mnoge mono kulture borova i generalno četinjača koje su podignute u prirodnom arealu listača i sveprisutnjem problemu sa aspekta zdravstvenog stanja četinjača (potkornjaci na smreci, imela i stradavanje bijelog bora) koje bi trebale utjecati na odabir vrsta za pojedine šumarije, gdje je to moguće za povećanje broja učešća listača a pogotovo plemenitih.

Usporedno sa sve većim planskim zadacima na podizanju novih kultura i poboljšanju postojećih malovrijednih šuma i šikara kod nas, nameće se potreba osiguranja dovoljne količine kvalitetnog šumskog sjemena i šumskog sadnog materijala.

Trenutno rasadnik „Pržine“ plasira šumski reprodukcijski materijal za potrebe ŠGD „HBŠ“ i zadovoljava potrebe istih. Što se tiče hortikulturnog sadnog materijala on se plasira pretežno na području HB županije i jedan manji dio van županije za uređenje : parkova, okućnica, drvoreda itd.. Sjemenski sadni materijal se koristi za potrebe sjetve rasadnika i za podsijavanje unutar radnih jedinica ŠGD „HBŠ“.

Proizvodne mogućnosti u rasadniku su velike a kako bi se iste iskoristile potrebno je riješiti brojne imovinsko pravne probleme kao preduvjet za kvalitetno i kontinuirano planiranje i proizvodnju. Istovremeno je potrebno provesti neophodne aktivnosti kako bi proizvodnja kvalitetnog sadnog materijala bila pod nadzorom stručnih ustanova, posjedovala odgovarajuće deklaracije radi stavljanja u promet sadnog materijala i usluga te mjere koje osiguravaju neometanu proizvodnju i sve aktivnosti u rasadniku i to:

- Izvršiti reviziju postojećih sjemenskih sastojina
- Izvršiti izdvajanje pojedinačnih stabala, grupe stabala ili sjemenskih sastojina
- donošenje odluka o izdvajanju pojedinih stabala, grupe stabala ili sjemenskih sastojina
- Izrada Elaborata o stanju pojedinačnih stabala, grupe stabala ili sjemenskih sastojina za slijedeće vrste:

Crnogorica-(za potrebe šumarstva) Jela, Smreka, Crni bor, Bijeli bor, Munika

Crnogorica-(za potrebe hortikulture) Srebrena smreka, Pančićeva omorika

Bjelgorica-(za potrebe šumarstva) Gorski javor, Jasen, Bukva, Divlja trešnja

Bjelgorica-(za potrebe hortikulture) Lipa, Breza.

Mjere za poboljšanje šumskog reproroduktivskog materijala

Što se tiče mjera za poboljšanje proizvodnje, tu je potrebno naglasiti da je za smreku , crni bor, bijeli bor i za pojedine listače (javor, jasen, divlja jabuka, kruška) nisu potrebne, jer su se postojeći postupci proizvodnje pokazali uspješnim.

Što se tiče proizvodnje jele i bukve tu bi se trebalo obratiti pažnju na pravovremeno sakupljanje dobrog sjemena, nabaviti dobru zasjenu za plastenike gdje bi se uzbajala bukva i jela jer to se pokazalo kao glavni problem prilikom uzgoja ovih vrsta u dosadašnjoj praksi u rasadniku „Pržine“. Treba napomenuti ako se skupi dobro sjeme ovih vrsta ono se može koristiti i za podsijavanje što se u praksi pokazalo uspješnim.

Sa gledišta rasadnika „Pržine“ jedan od glavnih mjer za poboljšanje proizvodnje šumskog sadnog materijala jeste uvođenje kontejnerske proizvodnje za pojednine vrste (Jela). Sistem nisule pokazao se dobar za vrste poput bijelog i crnog bora, ali za Jelu je bolja kontejnerska proizvodnja zbog morfoloških, fizioloških i stanišnih uvjeta.

Mjere za poboljšanje proizvodnje sjemena

U sljedećem planskom razdoblju potrebno je registrirane sjemenske sastojine propisno obilježiti u prostoru kao i GIS sustavu, provesti reviziju svih registriranih sjemenskih objekata kako bi se utvrdilo njihovo trenutno stanje. U suradnji sa šumarijama ŠGD-a pokretanje postupaka za odabir, priznanje i registriranje novih sjemenskih objekata za vrste koje su od interesa za ŠGD, sačiniti planove gospodarenja priznatim šumskim sastojinama i provedba planiranih mjer.

Organizirati sakupljanje sjemena paralelno sa sjećom u odjelima koji su rodili sjemenom jer se dosadašnja praksa sakupljanja sjemena po završetku sjeće pokazala lošom zbog dugotrajnog izlaganja sjemena u šumskim složajevima, što dovodi do razvoja mikrorganizama koji mogu imati negativan utjecaj na kvalitetu sjemena. Osigurati terensko motorno vozilo za potrebe sjemenarstva kako bi se organizirao obilazak terena te utvrđivalo stanje po pitanju plodonošenja i to u tri navrata: a) faza cvjetanja; b) faza oplodnje i c) faza pune zrelosti te za sakupljanje plodova.

Nabavka trusnice za trušenje i doradu sjemena.

Zbog sve većih potreba za sjemenskim sadnim materijalom za sjetvu unutar rasadnika i za potrebe podsijavnaja unutar ŠGD, te javljanja mogućnosti prodaje sjemena drugim šumskim poduzećima, povećane potražnje za sjemenskim sadnim materijalom, postoji potreba za nabavom trusnice. Trenutni način trušenja je neprihvatljiv zbog visokih troškova prijevoza i troškova usluge trušenja (koristimo usluge trušnice u Bugojnu)

Formiraje klonskih sjemenskih plantaža u drugom dijelu rasadnika

Klonske sjemenske plantaže podižu se obično od fenotipski najboljih stabala(tzv. plus stabala), koja su po nekim svojim svojstvima superiorna u odnosu na druga stabla u populaciji. U zemljama s razvijenim šumarstvom sjemenske plantaže čine “kolijevku” za većinu šumskih kultura. Upotrebljavalo ih se kao pouzdan i obnovljiv izvor sjemena, ali razvojem oplemenjivanja sve se veći naglasak stavlja na genetsku dobit koju je njima moguće ostvariti.Sjemenske su plantaže najvažnija poveznica između operativne šumarske prakse s jedne strane i oplemenjivanja i pratećih znanstvenih istraživanja s druge.

Skupljanje sjemena u rasadniku “Pržine se trenutno odvija iz sjemenskih sastojina i sječina. Skupljanjem iz sječina često se sakuplja materijal koji je upitnog genetskog materijala zbog same specifičnosti sječine i načina gospodarenja našim šumama. Zbog svega navedenog predlažemo formiranje klonskih sjemenskih plantaža u drugom dijelu rasadnika koje bi bila trajna riješenja za kvalitetno sjeme i na kraju za kvalitetan šumski sadni materijal.

Mjere za poboljšanje hortikulture

Poboljsanje uvjeta proizvodnje (staklenik sa svom pratećom opremom) se nalazi na vrhu ljestvice prioriteta mjera poboljšanja. Većina hortikulturnih biljka koje se proizvode unutar rasadnika “Pržine” proizvode se vegetativnim putem koji zahtjeva optimalne uvjete. Klima je obilježena sa toplim i sušnim ljetima , hladnom zimom sa puno snijega, proljeće sa puno kiše i kasnim mrazevima te jesen sa puno padalina i ranim mrazevima. Ovo podneblje ima veliki uticaj vjetrova, koji su aktivni tokom ljeta i vrše isušivanje zemljišta i odnose organski sloj sa površine zemlje. Zbog ovakvih klimatskih uvjeta potrebno je izgraditi staklenik koji bi omogućio bolje uvjete za vegetativnu proizvodnju hortikulturnih sadnica.

Edukacija radnika u proizvodnji (kalemljenje,proizvodnja podloga i sami uzgoj presadnica), te formiranje adekvatnih matičnjaka za potrebe proizvodnje hortikulturnog sadnog materijala

Marketing

Uloga promižbe i pravih načina upoznavanja tržišta sa proizvodnim mogućnostima olakšava planiranje i širenje poslovanja poduzeća uz maksimalno iskorištavanje mogućnosti izbora za sve kupce kao i za samo poduzeće. Marketing u rasadničarskoj djelatnosti traži specifičan

pristip je se radi o proizvodu, biljkama koje su jako specifične, kupci vide što kupuje tek na licu mjesta. Zbog toga je potrebno izgraditi povjerenje kod potrošača. Marketing u rasadničarstvu i hortikulturi treba biti izgrađen na platformi sustavnog i koordiniranog prilagođavanja politike poduzeća na lokalnoj i regionalnoj razini da bi se postiglo optimalno zadovoljenje potreba određenih grupa potrošača i tako ostvario odgovarajući profit. Primjena marketinga u rasadničarstvu treba poći od:

- Specifičnosti odnosa koji vladaju na rasadničarskom tržištu
- Specifičnosti rasadničarskog proizvoda

Plan prihoda od sadnog materijala 2019/2021

<i>Stupac1</i>	<i>Stupac2</i>	<i>Stupac3</i>	<i>Stupac4</i>
<i>Šumarije</i>	<i>Površina za pošumljavanje</i>	<i>Količina sadnica</i>	<i>Ukupno</i>
	<i>ha</i>	<i>kom</i>	<i>KM</i>
Drvar	31,00	77.500,00	23.250,00
Bosansko Grahovo	114,00	285.000,00	85.500,00
Livno	290,00	725.000,00	217.500,00
Glamoč	458,00	1.145.000,00	343.500,00
Kupres	35,00	87.500,00	26.250,00
Tomislavgrad	151,00	377.500,00	113.250,00
UKUPNO	1.079,00	2.697.500,00	809.250,00

Plan prihoda od sakupljanja sjemena

<i>Stupac1</i>	<i>Stupac2</i>	<i>Stupac3</i>
<i>Vrsta sjemena</i>	<i>Količina sjemena</i>	<i>Ukupno</i>
	<i>kg</i>	<i>KM</i>
Munika	30	4.500,00
Obična jela	300	15.000,00
Obična smreka	30	3.600,00
Crni bor	30	3.000,00
Bijeli bor	30	6.600,00
Divlja trešnja	45	4.500,00
Hortikulturno sjeme (Thuja, lipa, breza, kesten, smreka omorica i dr.)	150	18.000,00
Ukupno	615	55.200,00

Ostali prihodi se odnose na prihode od ostalih usluga 33.750,00KM

**PLAN ULAGANJA
2019 - 2021**

5. Plan ulaganja

Plan ulaganja u osnovna sredstva i opremu rezultat je zbira pojedinačnih planova organizacijskih jedinica i projekcije razvoja definiranog šumsko gospodarskom osnovom i gospodarskom politikom Društva za svaku od njih. Gospodarenje šumama i šumskim zemljištem zahtjeva kontinuirano ulaganje s naglaskom na komunikacijsku infrastrukturu i povećanje otvorenosti šuma. O kvalitetnoj infrastrukturi ovisi povezanost i prohodnost odjela, organizacijskih jedinica, zaštita šuma i šumskog zemljišta te svih poslovnih aktivnosti vezanih za proizvodnju drvnih sortimenata. Planom ulaganja u izgradnju šumskega putova – sekundarno, dopunske mreže na način da se iskoriste postojeće trase starih pruga koje nisu prilagođene za kamionski transport, ali i izgradnja novih kraćih dijelova putova koji će poboljšati mrežu te znatno popraviti otvorenost šuma i smanjiti destinaciju privlačenja. Pored izgradnje šumskega putova nužno je održati i dopuniti mrežu vlaka na površinama na kojima će biti realiziran etat u visokim šumama što je predviđeno jednogodišnjim planom. Planom ulaganja u šumske putove, vlake, te rekonstrukcija šumskega putova bitno će olakšati komunikaciju, transport i izvlačenje drvnih sortimenata.

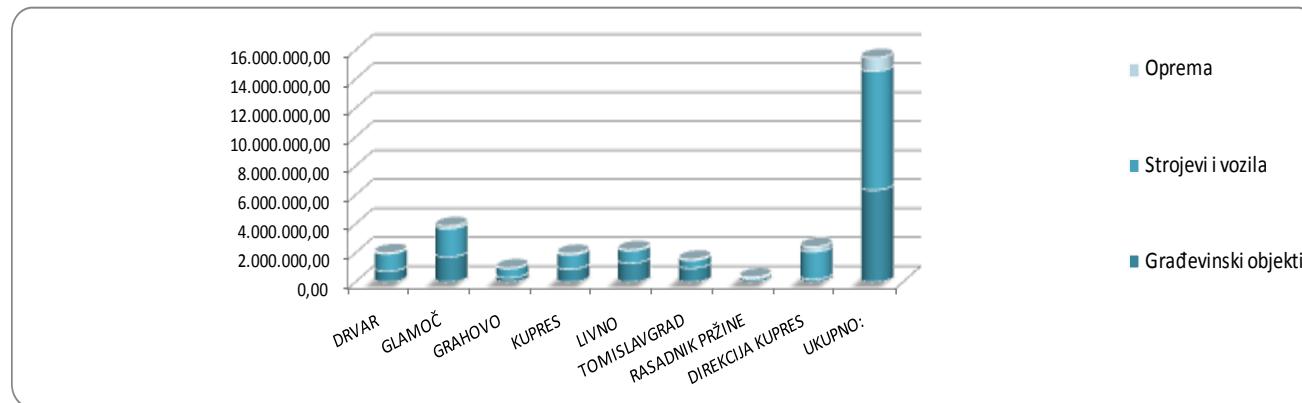
Troškovi održavanja putova nalaze se u tablici troškova održavanja, a naturalno su radi preglednosti svih planiranih radova prikazani i u tablicama ulaganja u infrastrukturi. Kod pojedinih šumarija npr. šumarija Kupres jedan dio održavanja će se obavljati u vlastitoj režiji (strojevi i radna snaga šumarije su troškovi sadržani u ukupnim troškovima i pripadajućoj vrsti troška) a iskazani troškovi se odnose na troškove materijala. Po šumarijama u tablici troškova održavanja dolazi do različitih cijena za troškove održavanja putova i vlaka. Za radove za koje je izrađena projektna dokumentacija cijene su iskazane u skladu sa projektima, za radove za koje nije izrađena projektna dokumentacija cijene su planske (temeljem analize službe za graditeljstvo o prosječno ostvarenim cijenama u prethodnom poslovnom razdoblju). Znatna sredstva se izdvajaju i za čišćenje prometnica od snijega, nabavu materijala, pozajmišta i dr.

U tablici koja se odnosi na iskazane troškove za građevinske radove-ostali radovi, nalaze se različiti radovi jer su specifični za svaku organizacijsku jedinicu: izgradnja šumskega stovarišta (lagera) u šumi u nekim šumarijama, ulaganja u centralna stovarišta i dr. Ulaganja u objekte, vršit će se u skladu sa projektnom dokumentacijom i provedbom javne nabave za iste, a detaljan opis i specifikacija opreme nalazi se u planu javnih nabava za 2019. god. Ulaganje u nabavu novih strojeva, vozila uvjetovana je dotrajalošću starih (zamjena starih kamiona za nove), nabava novih uvjetovana je postizanjem efikasnijeg načina obavljanja pojedinih aktivnosti (prijevoza drvnih sortimenata, opskrba lokalnog stanovništva), zaštita šuma od požara i preventivne mjere zaštite.

Usvajanje plana javnih nabava regulirano je Zakonom o javnim nabavama (Sl.Glasnik BiH, broj 39/14), čl. 17., tako da je Društvo obavezno izraditi i objaviti plan javne nabave najkasnije u roku od 60 dana od dana usvajanja finansijskog plana. Ulaganja u opremu (računala, software i sl.) i kontinuirano praćenje informacijskih dostignuća neophodna su za kvalitetnu informacijsku infrastrukturu Društva i čine temelj obrade i prijenosa svih informacija kako u svakoj pojedinoj organizacijskoj jedinici tako i na nivou Društva. U 2018. objavljen je natječaj za provedbu projektnog zadatka informatizacije pojedinih procesa i aktivnosti u Društvu čija bi implementacija trebala završiti 2019. god. zajedno sa bazom podataka za šumarski sektor. Zbog uvođenja pilot projekta za sjeću i izvoz u vlastitoj režiji, specificirana su sredstva rada i oprema za tu vrstu radova. Plan nabave informatičke opreme prikazan je u ulaganjima za opremu, a zbog kontinuirane nabave u prethodnom razdoblju riječ je o dopuni iste a ne značajnijoj nabavi. Pojedinačne manje nabave opreme i sredstava za rad detaljno će biti prikazane u planu nabava za svaku poslovnu godinu. Dinamiku nabave i prioritete nabave pojedinih stavki, odredit će Uprava Društva ovisno o finansijskim mogućnostima u cilju efikasnosti poslovanja, održavanja odgovarajuće razine likvidnosti i finansijske stabilnosti Društva.

5.1. Plan ulaganja u stalna sredstva i opremu

Poslovna jedinica	Građevinski objekti	Strojevi i vozila	Oprema	Ukupno
DRVAR	745.500,00	1.214.000,00	66.400,00	2.025.900,00
GLAMOČ	1.744.500,00	1.944.000,00	197.800,00	3.886.300,00
GRAHOVO	300.000,00	635.000,00	49.750,00	984.750,00
KUPRES	896.500,00	985.000,00	98.400,00	1.979.900,00
LIVNO	1.307.676,00	871.000,00	59.250,00	2.237.926,00
TOMISLAVGRAD	960.000,00	550.000,00	71.100,00	1.581.100,00
RASADNIK PRŽINE	200.000,00	112.526,00	37.736,00	350.262,00
DIREKCIJA KUPRES	200.000,00	1.890.000,00	357.400,00	2.447.400,00
UKUPNO:	6.354.176,00	8.201.526,00	937.836,00	15.493.538,00

**PLAN TROŠKOVA
2019-2021**

6.5. Plan troškova zaštite šuma

ŠUMARIJA	TROŠKOVI ZAŠTITE ŠUMA (KM)		
	OPIS	MATERIJALNA SREDSTVA	UKUPNO
DRVAR	Protupožarna zaštita (Oprema)	9474	29.934,00
	Zaštita od štetnih insekata insekata (feromoni i klopke)	20.460,00	
GLAMOČ	Protupožarna zaštita (Oprema)	39.135,00	46.740,00
	Zaštita od štetnih insekata insekata (feromoni i klonke)	7.605,00	
B. GRAHOVO	Protupožarna zaštita (Oprema)	2.415,00	19.290,00
	Zaštita od štetnih insekata insekata (feromoni i klonke)	16.875,00	
KUPRES	Protupožarna zaštita (Oprema)	56.430,00	62.430,00
	Zaštita od štetnih insekata insekata (feromoni i klonke)	6.000,00	
LIVNO	Protupožarna zaštita (Oprema)	66.000,00	67.125,00
	Zaštita od štetnih insekata insekata (feromoni i klopke)	1.125,00	
TOMISLAVGRAD	Protupožarna zaštita (Oprema)	6.150,00	40.350,00
	Zaštita od štetnih insekata insekata (feromoni i klopke)	34.200,00	
Ukupno:		265.869,00	265.869,00

Iz prethodne tablice vidljivo je da dominiraju tri grupe zaštite šuma prema uzročnicima. Postoji još uzročnika od kojih treba zaštititi šume, ali je u troškovnom smislu taj dio zanemariv. Troškovi protupožarne zaštite u ovoj tablici obuhvaćaju troškove radne snage, troškove: dnevničica, hrane, goriva i maziva i ostale troškove. Troškovi zaštite šuma od čovjeka u ovoj tabeli obuhvaćaju troškove: goriva i maziva, izvanrednih dnevničica, angažirane radne snage izvan J.P. i sl. Troškovi zaštite šuma od insekata obuhvaćaju nabavu lovnih klopki, feromona, te troškove redovitih obilazaka terena kao što su gorivo, mazivo i sl.

6.6. Plan troškova službe za lov i ekologiju

Šumarija	Lovišta	Naknada za korištenje Lovišta	Lovno tehnički i uzgojni objekti	Oprema	Prihrana	Izrada lovno gospodarske osnove	Ukupno
	naziv		KM	KM	KM	KM	KM
DRVAR	Klekovača Repovac Drvar	4.800,00	900,00	1.000,00	3.000,00	2.000,00	11.700,00
GLAMOČ	Hrblijne Bunarić Mliništa	19.200,00	900,00	1.000,00	3.000,00	3.500,00	27.600,00
B. GRAHOVO	Međugorje Gnjet	12.000,00	900,00	1.000,00	3.000,00	2.500,00	19.400,00
KUPRES	Malovan Kupres	7.200,00	900,00	1.000,00	3.000,00	2.000,00	14.100,00
LIVNO	Troglav	4.800,00	900,00	1.000,00	3.000,00	1.500,00	11.200,00
TOMISLAVGRAD	Vran	4.800,00	900,00	1.000,00	3.000,00	1.500,00	11.200,00
DIREKCIJA		0,00	900,00	4.000,00	3.000,00	0,00	7.900,00
SUMA:		52.800,00	6.300,00	10.000,00	21.000,00	13.000,00	103.100,00

6.7. Struktura planiranih troškova

Pregled važnijih stavki:

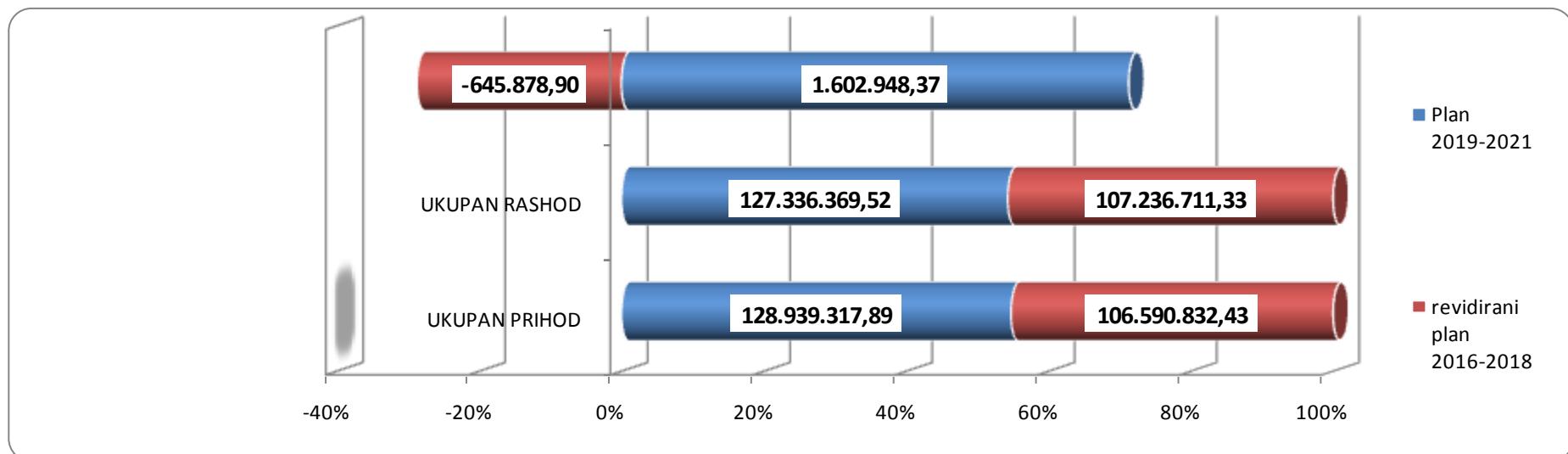
R. Br.	Usluge održavanja, izvlačenja, pošumljavanja i osnova	Revid.Plan 2016-2018	Plan 2019-2021	Index Plan 2019-2021/ revidirani plan2016 -2018
1	Uslug sječe šume	6.750.770,30	10.101.573,52	149,64
2	Usluga izvlačenja i prijevoza	15.543.168,38	21.735.843,73	139,84
3	Usluge šumskouzgojni radovi	1.437.805,65	1.783.820,00	124,07
6	Troškovi lova	86.520,00	103.100,00	119,16
7	Troškovi usl.investicijskog održavanja puta	3.289.227,00	5.222.111,73	158,76
8	Troškovi usl.invest.održavanja i izrada vlaka	963.028,00	1.084.829,54	112,65
9	Tampon za nasipanje puteva i nabavka treset	241.775,00	585.880,00	242,32
10	Deminiranje sumnjivih površina	2.818.997,00	1.000.000,00	35,47
11	Usluge investi.održa. Protupož.putova i prosjeka	219.539,00	526.208,00	239,69
	S U M A :	31.350.830,33	42.143.366,52	134,43

R. Br.	ZBIRNO - Naziv konta	Revid.Plan 2016-2018	Plan 2019-2021	Index Plan 2019-2021/ revidirani plan2016 -2018
1	Plaće i doprinosi, troškovi toplog obroka, regresa, bruto primanja članova NO, Odbora za reviziju i komisija	58.308.684,00	67.255.573,00	115,34
2	Ostali troškovi raspoređeni sa važećim kontnim planom	7.695.090,00	7.466.220,00	97,03
3	Amortizacija	9.508.678,00	9.983.540,00	104,99
4	Rezerviranja, otpremnina i jubilarnih nagrada	373.429,00	487.670,00	130,59
	S U M A :	75.885.881,00	85.193.003,00	112,26
	SVEUKUPNO:	107.236.711,33	127.336.369,52	118,74

**PLAN DOBITI
2019 - 2021**

7. Plan dobiti

GODINA	UKUPAN PRIHOD	UKUPAN RASHOD	BRUTO DOBIT
Plan 2019-2021	128.939.317,89	127.336.369,52	1.602.948,37
revidirani plan 2016-2018	106.590.832,43	107.236.711,33	-645.878,90
index %	120,97	118,74	

**SREDSTVA ZA JEDNOSTAVNU I PROŠIRENU
BIOLOŠKU REPRODUKCIJU ŠUMA**

8. Sredstva za jednostavnu i proširenu biološku reprodukciju šuma**8.1. Zakonski predviđena sredstva za jednostavnu i proširenu biološku reprodukciju šuma**

Poslovna jedinica	Osnovica prihoda panj	Jednostavna reprodukcija 10%	Proširena reprodukcija 3%	Ukupno 10% + 3%
DRVAR	26.519.821,82	2.651.982,18	795.594,65	3.447.576,84
GLAMOČ	38.132.898,00	3.813.289,80	1.143.986,94	4.957.276,74
GRAHOVO	14.927.547,00	1.492.754,70	447.826,41	1.940.581,11
KUPRES	14.284.142,00	1.428.414,20	428.524,26	1.856.938,46
LIVNO	8.286.277,00	828.627,70	248.588,31	1.077.216,01
TOMISLAVGRAD	4.743.771,00	474.377,10	142.313,13	616.690,23
UKUPNO:	106.894.456,82	10.689.445,68	3.206.833,70	13.896.279,39

Obračun sredstava za jednostavnu i proširenu reprodukciju vrši se na osnovu prihoda ostvarenog prodajom drvnih sortimenata na panju. Kako ŠGD Hercegbosanske šume ima i prodaju na tvrdom putu i na panju, izvršena je projekcija prihoda na panju te su na taj prihod obračunata predviđena izdvajanja za jednostavnu i proširenu biološku reprodukciju šuma. Sredstva namijenjena prostoj i proširenoj reprodukciji odvajaju se za (prosta reprodukcija): pripremu staništa po ŠGO, popunjavanje, njegu, čišćenje, pošumljavanje, zaštitu, čuvanje, doznaku, nadzor, izradu ŠGO i za (proširena reprodukcija):rekonstrukciju i konverziju šuma, pošumljavanje neobraslih površina, njegu novopodignutih kultura, itd. Kako možemo primjetiti iznosi iz ove tabele nisu uneseni u tabelu ukupnih rashoda iz prostog razloga što se ne može odvojiti određeni trošak namijenjen prostoj reprodukciji ili proširenoj reprodukciji iz nekih drugih troškova svrstanih po računovodstvenim standardima, te su oni pojedine stavke u gotovo svim tablicama koje predstavljaju troškove ili ulaganja.

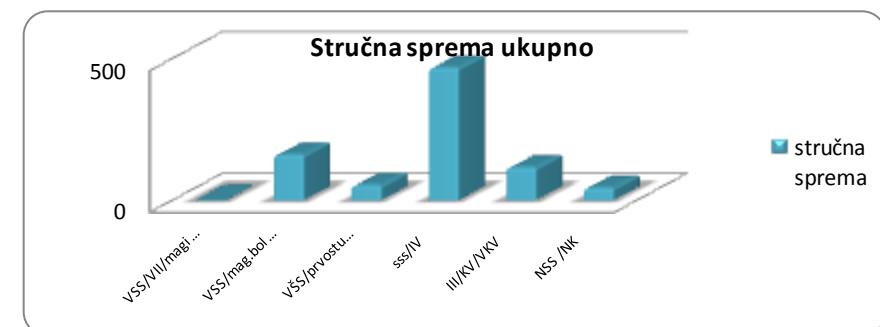
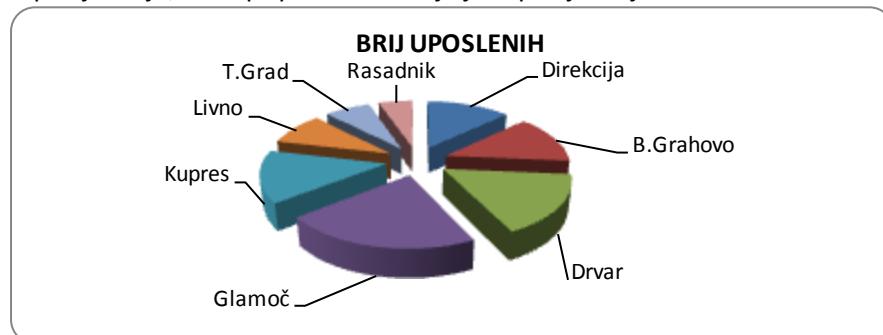
PLAN RADNE SNAGE I PLAN EDUKACIJA

9. Plan radne snage i plan edukacija

9.1. Brojčano stanje radnika po šumarijama sa 31.10.2018. i plan za 2019-2021.

RJ	Direkcija	B.Grahovo	Drvvar	Glamoč	Kupres	Livno	T.Grad	Rasadnik	Ukupno
VSS/VII/magist.	1	0	0	0	1	0	0	0	2
VSS/mag.bolonja	67	16	16	22	8	13	11	6	159
VŠS/prvostupnik	14	6	7	9	5	9	0	1	51
sss/IV	21	84	75	116	73	44	42	11	466
III/KV/VKV	4	5	30	24	22	7	6	16	114
NSS /NK	1	1	9	9	10	2	0	10	42
UKUPNO	108	112	137	180	119	75	59	44	834
Neodređeno	103	93	112	131	95	66	53	37	690
Određeno	4	16	25	41	13	6	2	7	114
Pripravnici	1	3	0	8	11	3	4	0	30
Muškarci	72	98	111	155	107	59	53	35	690
Žene	36	14	26	25	12	16	6	9	144
PLAN ZA 2016.-2018.	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Pregled postojeće radne snage prikazuje trenutnu strukturu radne snage. Plan primanja u radni odnos novih djelatnika nije moguće precizno predvidjeti te će isti biti primani po potrebi. U pripremi je donošenje novog Zakona o šumama (FBiH) i nova sistematizacija radnih mjeseta u Društву što će utjecati na politike zapošljavanja. Kontinuirana je potreba za radnom snagom s visokom stručnom spremom šumarskog smjera, kojima će se dati prioritet pri zapošljavanju, kao i pripravnicima čije je zapošljavanje koordinirano sa Zavodom za zapošljavanje.

9.2. PLAN EDUKACIJA DJELATNIKA ZA 2019-2021.GODINU

NAZIV EDUKACIJE /TEME 1	UČESTALOST 2	NAZIV EDUKACIJE 3			PREDAVAČI 6
		UKLJUČENOST ORGANIZACIJSKIH JEDINICA	RADNA MJESTA 4	DOPRINOS 5	
<i>Obuka na novim tehnologijama, informatizacija poslovnih aktivnosti i procesa s naglaskom na pripremu i</i>	najmanje jednom godišnje i po potrebi	SVE ORGANIZACISKE JEDINICE	upravitelji, rukovoditelji službi, inžinjeri šumarstva, informatičari	unaprijeđenje poslovnih procesa, procesa proizvodnje	OVISNO O TEMI
<i>Edukacija na krojenju i klasiranju drvnih sort.</i>	kontinuirana edukacija	SVE ORGANIZACISKE JEDINICE	svi koji obavljaju ovu vrstu aktivnosti	unaprijeđenje poslovnih procesa, procesa proizvodnje	inžinjeri šumarstva HBŠ
<i>Edukacija na zaštiti na radu, zaštita od požara, spašavanja, opasnosti i mјere prevencije od mina</i>	Najmanje jednom godišnje i po potrebi (posebno edukacija o provedbi radova u okviru	SVE ORGANIZACISKE JEDINICE	svi zaposlenici u skladu sa zakonskom regulativom	povećanje razine sigurnosti i preventivne mjere za sprječavanje rizika	Licencirani predavači iz organizacija koje se bave zaštitom i organiz. koje provode
<i>Edukacija inžinjera o primjeni strojne sjeće , kombinacija strojne i klasične sjeće i izrade projektata</i>	u skladu sa ugovorom	SVE ORGANIZACISKE JEDINICE	svi zaposlenici u procesu proizvodnje i zaposlenici uključeni u projektiranje vlaka, nadzor stranice i klasične sjeće	unaprijeđenje poslovnih procesa, procesa proizvodnje	Licencirani izvođač radova za strojnu sjeću, inžinjeri šumarstva, Vanjski suradnici
<i>Edukacija djelatnika za nošenje i držanje oružja</i>	jednom godišnje/početak godine/po potrebi	SVE ORGANIZACISKE JEDINICE	zaposlenici koji su uključeni u zaštitu šuma, lov, ekologiju i po potrebi	povećanje razine sigurnosti i preventivne mjere za sprječavanje rizika	predavači MUP HBŽ
<i>Edukacija rada u GIS-u</i>	jednom godišnje/jesen-zima/po potrebi	SVE ORGANIZACISKE JEDINICE	terenski radnici/po potrebi	rad na GPS uređajima, upoznavanje novih	inžinjeri šumarstva HBŠ
<i>Edukacije iz područja lovstva</i>	jednom godišnje/jesen-zima/po potrebi	SVE ORGANIZACISKE JEDINICE	lovnici, zaposlenici koji obavljaju aktivnosti vezane	upoznavanje novih mogućnosti u lovstvu, ocjena trofeja,	inžinjeri šumarstva HBŠ
<i>edukacije za koje se ukaže potreba i neophodnost održavanja iz područja</i>	po potrebi	po potrebi	po potrebi	unaprijeđenje procesa gospodarenja šumama i šumskim	
<i>Financijsko računovodstvene edukacije kroz redovne seminare</i>	kontinuirane edukacije/po potrebi	Direkcija/druge organizacijske jedinice po potrebi	računovodstveno finansijski sektor	praćenje zakonskih promjena i novih računovodsvenih standarda	ovlašteni predavači
<i>Edukacije iz područja unaprijeđenja projekt managementa, procesa planiranja i kontrolinga</i>	kontinuirane edukacije/po potrebi	Direkcija/druge organizacijske jedinice po potrebi	po potrebi	praćenje zakonskih promjena i novih računovodsvenih standarda	ovlašteni predavači
<i>Edukacije iz područja pravnog sektora, praćenje zakonskih promjena i njihova primjena u poslovnim procesima Društva kroz redovne seminare</i>	kontinuirane edukacije/po potrebi	Direkcija/druge organizacijske jedinice po potrebi	pravni sektor/po potrebi	praćenje zakonskih promjena i njihova implementacija u poslovne procese	ovlašteni predavači